

Šumarski list.

Br. 4. U ZAGREBU, 1. travnja 1889. God. XIII.

Izvišće o rukovodjenju šumske uprave i gospodarstva u području kr. županije varaždinske u godini 1887.

Glasom zakona od 5. veljače 1886. ob ustroju županija i uredjenju uprave u županijah i kotarih odpale su njekeje upravne občine od bivših kr. podžupanija pod upravu ove kr. županije naime: od kr. podžupanije križevačke upravna občina Sudovec; od kr. podžupanije koprivničke bivše upravne občine Gjelekovec, Kozminec i Ludbreg.

Usuprot pako odpale su od bivše kr. podžupanije zlatarske njekeje upravne občine, te su pripale pod upravu kr. županije zagrebačke naime: upravna občina Marija Bistrica, Stubica donja i gornja i Bedenica.

Usljed tih zamjena promjenio se je i šumski objekt tako znatno, da je bilo od nužдне potrebe, da se preustroje i šumski kotari, koji su se sastojali: I. iz šumskoga kotara varaždinskoga sa 4060 jutara; II. iz šumskoga kotara ivanečkoga sa 2309 jutara; III. iz šumskog kotara koprivničkoga sa 3040 jutara; IV. iz šumskoga kotara zlatarskoga sa 2785 jutara; V. iz šumskog kotara ludbrežkog sa 4462 jutara; IV. iz jednoga djela šumskoga kotara križevačkoga sa 2250 jutara segregiranih urb. občinskih šumâ.

Za svaki od tih 6 kotara namješten je po jedan kotarski šumar, kojemu bje povjereno gospodarenje sa pomenutimi urbar. občinskim šumami.

U svrhu uprave tih šuma u obsegu od 19.918 jutara, namješteno je obzirom na tu površinu previše šumskih upravitelja, te su i sami šumski kotari bili nerazmjerno porazdieljeni obzirom na njihov obseg, te neshodno zaokruženje.

Uvidjajući potrebu uredjenja šumskih kotara, prihvatila je veleslavna jesenska skupština županije varaždinske stavljeni predlog kr. podžupana ob ustroju šumskih kotara u svoj celosti, te je zaključila, da se provede novo preustrojenje šumskih kotara.

Po tome predlogu bude ciela površina urbar. občinskih šuma, stojeća sada pod upravom ove kr. županije, porazdieljena na četiri kotarske šumarije tako, da dolazi urbar. občin. šuma na kotarsku šumariju:

a) varaždinsko-ivanečku, ležećih u polit. kotaru varaždinsko-ivanečkom 4096 jutara;

b) na krapino-zlatarsku ležeće u pol. kotarih: krapinskom, pregradskom, klanjačkom i zlatarskom 5352 jutara;

c) na novomarofsku u pol. kotaru novomarofskom ležeće 4222 jutara, te

d) na ludbrežku, koje leže u pol. kotaru ludbrežkom 4771 jutara.

Glede beriva kotarskih šumara zaključila je veleslavna žup. skupština, da se ustanovi za kotarsku šumariju:

a) varaždinsko-ivanečku godišnja plaća 700 for., putni i pisarnički paušal 200 for. Ukupno 900 for.

b) za krapinsko-zlatarsku godišnja plaća 700 for., putni i pisarnički paušal 400 for. Ukupno 1100 for.

c) za novomarovsku godišnja plaća 700 for., putni i pisarnički paušal 200 for. Ukupno 900 for. i konačno

d) za ludbrežku godišnja plaća 700 for., putni i pisarnički paušal 200 for. Ukupno 900 for.

Prednavedene plaće i paušal imadu unapried plaćati upravne občine po razmjeru veličine občin. urb. šumskog posjeda u mjesečnih obrocih.

To preustrojstvo imade se oživotvoriti prvim travnjem godine 1888.

Obće stanje obć. urbar. šumâ u god. 1887.

Šume urb. občina prilično su dobro sačuvane. One se nalaze gotovo u istom stanju, u kojem obćinama bijahu segregacijom pripale. U tih šuma se u obće razmjerno vrlo malo prodavalo, te služe iste samo za podmirivanje drvarije ovlaštenika, dapače imade ih i takovih, koje su do sad od svake sječe poštedjene, jer su ovlaštenici drva za ogriev u njihovih vlastitih šumah uzimali, ili od obližnjih vlastelinstvâ kupovali.

Izsječeni dieľovi tih šuma pomladjuju se što naravnim što opet umjetnim načinom i to: sadjenjem žira i presadjivanjem mladih omorikovih, ariševih borovih i jalševih biljkâ.

Po položaju dieľe se te urb. obć. šume u bregovite i u šume ležeće u ravnici, te odpada na prije navedene 14.462 jutra, a na potonje pako 3.979 jut.

Gorske šume leže dieľom u gori Marcelj, u bregovitih djelovih kotara pregradskog i klanječkog blizu Sutle, u gori Ivančici, te u nastavcih iste i napokon u nastavcih kalničke gore, te su s malom iznimkom visokoga uzgoja.

Glavne vrsti drveća jesu: bukva i jela, koje zapremaju 85%, dakle veći dio površine obćin. gorskih šuma, tvorećih sastojine raznih doba.

Ostalih 15% gorskih šuma jesu hrastici visokog uzgoja sa neznatnom površinom, kolosjeci od raznih vrstih drveća.

Šume, ležeće u ravinah, protežu se niz obale rieke „Drave“ te potoka Platvice i Bednje, sačinjavajući jalšike s umješanimi jagnjedi i vrbami.

Obhodnja za šume visokog uzgoja ustanovljena je na 80 i 100 godina, i to obzirom na stojbinske okolnosti, na proizvodnu snagu tla i obzirom na vrsti drveća, te vrstnoću proizvodjati se imajućih drvnih gromada.

U šumah niskoga uzgoja naime: u jalšicah i kolosjecih uvedena je u obće 12-godišnja obhodnja i to: obzirom na sposobnost panjeva izbijati kripke mladice, a stranom obzirom na potrebu kolja za vinograde.

Rabljenje šuma visokog uzgoja preduzima se na temelju gospodarstvenih osnova, te procjene i proračuna godišnjeg etata uporabom užitnog postotka, ponajviše prebornom sječnjom, koja pruža najveći probitak i prištednju u pogledu na utemeljenje, uzdržavanje, i povećanje proizvodne snage istih.

Sitne šume šumare se čistom sječnjom na temelju razšestarenja ploha.

Što se tiče šuma vlastelinskih: to se s njimi kod uzgojivanja, uzdržavanja i uživanja istih postupa po propisih šumskoga zakona do nekotjih iznimaka.

O gospodarenju sa seoskimi šumami ima se primjetiti, da su iste više manje poharane, a tomu je povod taj, što se na posjećenih mjestih šumski naraštaj neodgaja, ter mladi izbojci i samoniklo drveće neuspjeva, jer napuštanjem blaga u takova mjesta uništava se sav šumski pomladak.

Tomu zapuštanju i ništenju seoskih šuma neimade predbježno lieka, jer su šumske čestice veoma malene, razštrkane, a s toga nadziranje istih veoma otegoćeno, rek bi nemoguće i to radi pomanjkanja dovoljnog broja organa, koji bi imali voditi nadzor, da se oko gospodarenje sa istimi postupa po propisih šumskoga zakona.

Unapredjenju uzgoja tih koje opustjelih, koje još vegetirajućih seoskih šuma uzprećuje nemar naših ljudi oko podizanja vrela dohodka potomstvu njihovom, a i veliko siromaštvo obćina, koje nisu kadre sbog pomanjkanja dohodaka i za ine neobhodne nuždne izdatke investirati godimice koju svotu za uzgoj opustjelih šuma i podržavanja shodnog gospodarenja s takovimi pomladjenimi sastojinami.

Uprava i čuvanje obćinskih šumâ.

Nadzor nad upravljanjem obćinskih šuma vodi kr. županijska oblast i upravljavajući odbor ove županije.

Upravu vrše podčinjene kr. kotarske oblasti preko obćinskih poglavarstva i kot. šumara, koji potonji imadu dužnost rukovoditi šumsko gospodarstvo polag propisa šumskoga zakona i šumarske znanosti, te time osjegurati potrajno racionalno šumarenje.

Osim toga je dužnost kotar. šumara neprestano nadgledati šume i podčinjene šumske čuvare.

Godine 1887. postojalo je u prije navedenih šest kotarskih šumarija 116 šumskih čuvarija, od kojih pripada na šumariju:

- a) varaždinsku 30 čuvara sa ukupnimi berivi od 877 for.;
- b) ivanečku 11 čuvara sa berivi od 400 for.;
- c) krapinsku 21 čuvara sa berivi od 741 for.;
- d) zlatarsku 13 čuvara sa berivi od 597 for.;
- e) ludbrežku 29 čuvara sa berivi od 841 for.;
- f) križevačku 12 čuvara sa berivi od 170 for., a to čini ukupno 3626 for.

Premda su plaće čuvara malene, kako je iz predidućega viditi, to su ipak šumski čuvari svih šumarija dovoljno nastojali, da se odkriju svi prekršaji, počinjeni u obč. šuma, a time se na put stalo mnogim zloporabam. Stoga se je i broj šumskih prekršaja ove godine znatno umanjio.

Glavni uzrok umanjenja slučajeva šumskih šteta pripisati se mora kr. kot. oblastim, koje su nastojale prijavljene šumske prekršaje odmah razpravljati, te občinskim poglavarstvom strogo naložiti, da se dosudjene odštete čim prije od dotičnika utjeraju.

Iz dotičnog izkaza razabrati je moći broj prijavljenih i razpravljenih šumskih šteta, te svote procjenjenih i dosudjenih odšteta.

Gajenje šumâ.

Uz naravno naplodjivanje, koje se postizava u bukvicih i jelvicih oplodnom (prebornom) sječom, imade se jošte iztaknuti naravno naplodjenje šuma, ležećih kod rieke „Drave“ i to na mjestih, koja su poplavi izvržena.

Na čistinah, te na mjestih, gdje nije uzsiedilo naplodjenje naravnim putem, običava se pošumljivati umjetnim načinom, to jest: sijanjem šumskoga sjemenja i presadjivanjem biljka, koje su u postojećih razsadnjacih i sjemeništih odgojene.

U godini 1887. posijano bje u razsadnjacih, i to u šumskom kotaru varaždinskom 7 klgr. ariševog, 12 kilgr. omorikovog i 5 kilgr. borovog sjemenja na površini od 10 ara, te u šumskom kotaru krapinskom 4 klgr. ariševog sjemenja na 6 ara u razsadnjaku i napokon u ludbrežkom šum. kotaru 2 klgr. ariševog, 5 klgr. omorikovog i 1 klgr. borovog sjemenja na 4 ara.

Osim toga u šum. kotaru krapinskom zasijano je na 80 ara mjestimično na krpe (Plattensaar) 2 klgr. ariševog sjemenja.

Na otvorenih mjestih presadjivane su 2- do 4-godišnje biljke, uzete iz razsadnjaka i sjemeništa, te dielom iz prijašnjih kultura, kao i samonikle biljke pregusto stojeće na otvorenih mjestih.

Presadjeno bje u šumskom kotaru varaždinskom 3500 kom. 2-godišnjih borovih i 11.500 jalševih 2- do 4-godišnjih sadjenica.

Nadalje u šumskom kotaru ivanečkom 800 kom. ariševih i 8200 kom. omorikovitih 3- do 5-godišnjih biljka i napokon u šumskom kotaru krapinskom 2600 kom. ariševih i 4000 kom. omorikovitih biljka, dakle ukupno u tih triuh kotarih 3400 kom. ariševih, 12.200 kom. omorikovitih, 3500 kom. borovih i 11.500 kom. jalševih sadjenica na površini od 1205 hektara.

Potrošak za kupljeno šumsko sjemenje i sadjenice iznosi svotu od 63 for. 8 nvč. i napokon potrošak za 171½ radnih dana 81 for. 55 nvč., dočim su ovlaštenici za gojitbene radnje ostalih 260 težaka bezplatno dali. Za obnovu medjašnih humka i prosjekavanje medja potrošeno je 5½ radnih dana ili 2 for. 20 nvč. Ukupno u gotovom 146 for. 78 nvč.

Gojitbe od prijašnjih godina uspjevaju vrlo dobro, te se je moći za budućnost nadati, da će umješane četinjače u bukvicih osigurati zalihu u ovoj okolini veoma nuždnog gradjevnog drva.

Na ovom mjestu ne može se propustiti, a da se neiztakne pogibelj, koja sadjenicama od četinjače prieti i to guljenjem kore na mladih 10- do 12-godišnjih omorikovih i ariševih presađivanjem odgojenih biljka po divljači, naime po srnjacih, koji u proljeću svoje rogove na takovih mladica veoma rado čiste, a bojati se je, ako se ta divljač sad tako umnožila bude, kao do sada, da će gojitbe od takovog drveća mnogo nastradati.

U proljeću 1887. zasijano, te niklo šumsko sjemenje u razsadnjacih postradalo je veoma što tučom, što sunčanom žegom, a postala bi time nužda na potrebnom materialu za presađivanje, da nebi bilo dovoljno 2- i 3-godišnjih sadjenica u svih razsadnjacih, sposobnih za presađivanje u ovoj godini.

Akoprem su i stare gojitbe tučom postradale, to ima ipak nade, da će jače biljke nanešene im ozlede lahko pretrpiti.

Glede gojitbâ, koje se imaju u proljeće ove godine izvesti, stavlja se proračun na sljedeći način:

U novom šumskom kotaru varaždinsko-ivanečkom imade se preduzeti presađivanje biljka na 11.62 hektara sa 7000 kom. ariševih, 20.000 omorikovih, 14.000 borovih i 12.000 kom. jalševih sadjenica.

U šum. kotaru novomaroškom na 3.15 hkt. 200 kom. ariševih, 14.800 omorikovih i 1.000 borovih sadjenica.

U šum. kotaru krapinsko-zlatarskom na 2.25 hekt. 10.000 kom. omorikovih sadjenica. Ukupno dakle 80.800 kom. 2- do 5-godišnjih sadjenica svakakovih vrsti drveća, koje će se vaditi dielom iz razsadnjaka i sjemeništa, dielom pako iz starijih gojitba.

A da se nadomjesti izvadjeni broj sadjenica, imade se opet u razsadnjacih zasijati i to: u 5 razsadnjaka šum. kotara varaždinsko-ivanečkog na 14 arah 16 klgr. ariševog, 16 klgr. omorikovog i 3 klgr. borovog sjemena i 1 hktol. žira; u šumskom kotaru novomaroškom u 4 razsadnjaka (od kojih se imade jedan tekak urediti) na 8 arah 8 klgr. ariševog i 13 klgr. omorikovog sjemena.

U šumskom kotaru krapinsko-zlatarskom imade se jedno centralno sjemenište u šumi občine Zajezda utemeljiti, te je za to površina od 30 ara ustanovljena. Osim toga nabaviti se imade 10 klgr. jelovog sjemena, koje će se posijati u bukvicah pod zaštitom sjemenjaka, a koja gojitba služiti će kao pokus za buduće ravnanje u pogledu naploda ote vrsti drveća, koja u ovdašnjih prama sjeveru nagnutih šumskih predjelih dobro uspjevanje obećaje.

Pokus sijanjem bagrema i pajasena na dravskih otocih nastaviti će se ove godine, te je za to određeno 4 klgr. bagremovog i 1 klgr. pajasenovog sjemena, akoprem su jur prije 2 godine odgojene biljke bagremove ove zime nastradale obgrizanjem po zecevih.

Predbježno biti će na tomu vrtu na 6 arah posijano 5 klgr. ariševog i 9 klgr. omorikovog sjemena.

U 2 ostala razsadnjaka toga kotara imade se na 12 arah posijati 4 klgr. ariševog, 7 klgr. omorikovog i 1 klgr. borovog sjemena.

Za kotar ludbrežki određeno je za razsadnjak od 3 ara zasijati 2 klgr. ariševog i 4 klgr. omorikovog sjemena.

Zemljište za taj elementarni šumski vrt darovao je gosp. Josip Žabčić, sadanji občinski načelnik upravne občine Budinščina, na kojem mu velikodušnom daru budi najtoplija zahvala izražena.

Ukupna potreba šumskog sjemena za gojitbe u godini 1888. iznosi dakle za sva 4 šumska kotara: 38 klgr. arišovog, 57 klgr. omorikovog, 4 klgr. borovog, 10 klgr. jalševog, 4 klgr. bagremovog i 1 klgr. pajasenovog sjemena, kojega nabavna cijena iznosi od prilike svotu od 105 for.

Podavanje drva ovlaštenikom u občinskim šumama.

Prema propisu gospodarstvenih osnova, te proračunanja godišnjeg užitka porazdieljena je drvna gromada, opredieljena za sječnju u gospodarskoj godini 1887./88. po razmjeru selišnog posjeda kako sliedi:

U šumskom kotaru varaždinskom porazdieljeno bje na $750^{5/16}$ selišta: gradivog drva 94 m³, cjepanica 3658 pr. met., klipovine 2771 pr. met., granjevine 1137 pr. met. u vrijdnosti od 9424 for.

U šumskom kotaru ivanečkom na $596^{14/16}$ urb. selišta: gradiva drva 99.5 m³, cjepanica 823.2 pr. met., klipovine 1802.8 pr. met. u vrijdnosti od 2296 for. 40 novč.

U šumskom kotaru krapinskom na $164^{4/16}$ urb. selišta: gradiva 62 m³ i 1926 pr. met. cjepanica u vrijdnosti od 1967 for. 60 novč.

U šumskom kotaru zlatarskom na $735^{14/16}$ urb. selišta: 664.79 m³ gradiva, 1930.2 pr. met. cjepanica, 348 prost. mt. granjevine i 56.800 kom. kolja u ukupnoj vrijdnosti od 6367 for. 78 novč.

U šumskom kotaru ludbrežkom 8000 pr. met. drvne gromade svakakve vrstnoće i vrsti drveća u vrijdnosti od 4000 for.

U šumskom kotaru križevačkom 20 m³ gradiva, 320 pr. m. goriva i 20.530 kom. kolja u vrijdnosti od 285 for.

Dakle sveukupno: 940.39 m³ gradiva, 8337.20 pr. m. drva za gorivo srednje vrstnoće, 1485 pr. m. granjevine, te 77.320 kom. kolja u ukupnoj vrijdnosti od 24.340 for. 78 novč.

Ako se stegne označena drvna zaliha drva za gorivo kao i kolja u jedru drvnu gromadu, to iznosi ista ukupno 12.332 m³.

Prodaja drva.

Osim gore navedenog, na ovlaštenike besplatno porazdjelenog drva, prodano bje 167 m³ u šumskom kotaru ivanečkom, 41 m³ truljavog drva u šum. kotaru krapinskom, te 360 m³ ležećeg trulog drveća u kotaru ludbrežkom.

Nuzgredni užitci.

Iz prodaje paše unišlo je u šum. kotaru ivanečkom 147 for. 66 novč. i u šumskom kotaru ludbrežkom 40 for. Ukupno 187 for. 66 novč.

Za prodanu travu ubrano je: u šumskom kotaru varaždinskom 170 for. 56 novč., u šumskom kotaru ivanečkom 31 for. 25 novč., u šumskom kotaru krapinskom 44 for. 4 novč. Ukupno 245 for. 85 novč.

Za prodanu žirovinu: u šumskom kotaru varaždinskom 33 for. 50 novč.; u šumskom kotaru zlatarskom 78 for. 50 novč. i u šumskom kotaru križevačkom 52 for. 90 novč. Ukupno 164 for. 90 novč.

Za prodano lišće unišlo je u šumskom kotaru kropinskom 14 for. 80 novč. a za prodani kamen u šumskom kotaru ivanečkom 25 for. 60 novč., te u kotaru križevačkom 131 for. 25 novč. Ukupno 156 for. 85 novč.

Ukupni dohodak iz nuzgrednih užitaka iznosi dakle u cijelom 770 for. 6 novč. a. vr., koji se pokazuje napram šumskoj površini obč. šuma veoma malen, a to stoga, jer je uživanje paše i trave samo u najužje granice stegnuto, te godine 1887. nije drveće urodilo.

Ponajviše pako izvršavala se je paša i žirenje besplatno po ovlaštenicima.

Šumski dohodci i izdatci.

Iz iskaza može se uviditi, kako se izpostavljaju dohodci i izdatci, te kako se isti porazredjuju na pojedine šumske kotare.

Različno.

Kr. županijska oblast kao i kr. kotarske oblasti ne vrše samo nadzor, kao što je jur rečeno nad obč. urbar. šumama posredno, nego se taj vrhovni nadzor proteže i na šume privatnika, kako to propisuje § 23. šum. zakona.

Pomenute oblasti vrše taj nadzor posredno i neposredno preko podčinjenih šumarskih organa.

A da se političke oblasti za to brine, da vlasnici privatnih šuma takove neharaju, nekrće i šumište u druge svrhe neupotrebljavaju, te izsječene djelove, na koliko je od potrebe opet pošumljuju, dokazom su izvidjenja u privatnih šumah, preduzeta dielomice po oblastih uz sudjelovanje vještaka, dielomice izvidjenjem samog šumarskog osoblja, koja o tom izvješća podnašaju i svoje predloge stavljaju, da na temelju tih izvidjenja uzmognu političke oblasti shodne odredbe izdati, haranje šuma prepriečiti, te prekomjernomu i protuzakonitomu uživanju šuma i šumišta na put stati.

Medju najgravantnije slučajeve, tičuće pretvorbe šumišta u drugu gojitbu, spada i taj slučaj, dogodivši se kod vlastelinstva ludbrežkog.

To vlastelinstvo izkrčilo je svoju hrastovu šumu zvanu „Lasus“, te je šumište pretvorilo u oranice i livade.

Politička oblast bila je prinukana, da vlastelinstvu ludbrežkom naloži, da izkrčeno šumište u najkraćem roku pošumi pod prijetnjom zakonskih posljedica.

Vlastelinstvo ludbrežko odazvalo se tomu nalogu, te je u jeseni god. 1886. i u proljeću god. 1887. pošumilo čitavu tu površinu od prilike 105 rali, i to: dielomice hrastom, dielomice četinjačom i dielomice jalšom.

Nadalje je stigla tužba proti braći Tausigom iz Ivanca, da svoju šumu, ležeću u gori Ivančici, prekomjerno uživaju, da izsječena mjesta nenaplođivaju opet šumom, a da po čitavoj šumskoj površini, koja se proteže preko 900 rali stoku pasu u takovoj množini, da se je bojati, da nastane oskudica na vodi u potoku Bistrica, te da voda u slučaju oluja dobije takav mah, da će zaprijetiti životu i dobru bližih stanovnika.

Upravljaajući odbor kr. županije ove odredio je na tu pritužbu, da se imade ta šuma pod zabranu staviti, te je kr. kot. oblasti u Ivancu naloženo, da u prisutnosti svijuh interesenta kao i potrebitih vještaka izvidjenje na licu mjesta obavi, da se uzmogne na temelju izjave vještaka zabrana izreći.

Povjerenstveno izvidjenje obaviti će se tekarski tečajem ovog proljeća, kad to bude vrijeme dopuštalo.

Vlastelinstvo Slanje zamolilo je dozvolu za sječicu ovećih drvnih gromada iz svoje 1800 jutara velike šume.

Na temelju povjerenstvenoga izvidjenja te šume u prisutnosti svijuh interesenta, dozvolila je kr. županijska oblast posjećenje jednog diela upitne šume i pojedinih prezrelih stabala, kojih vrijednost sve više pada, te mladomu naraštaju štetu čine, nu pod taj uvjet, da se to sječenje mora obavljati po načelima šumske znanosti, te da se svaka izsječena ploha imade u roku od 5 godina podpuno pošumiti, ako i gdje nebi uzsljedilo naravno pomlađjenje i konačno, da se imadu posječeni djelovi od svake paše izključiti.

Iz prednavedenog je viditi, da su ova kr. županijska oblast i kr. oblasti obratile svoju pozornost na to, da se u toj u ovom predjelu naše domovine zanemarenoj veoma važnoj struci narodnoga gospodarstva napredak postigne, a tim da razcvate blagostanje i dobrobit našeg osiromašenoga naroda.

Šumsko osoblje prihvatilo je ozbiljnošću namjeru kr. oblasti, te se je odlikovalo uztrajnim i revnim vršenjem dužnostih svojih, te odredaba viših oblasti.

Ferdo Biskup.

Važnost šumâ u obće i rieč o tako zvanih privatnih grmovih.

Mnogi nepoznavajuć svestranu svrhu šumâ svojih i njihovo obćenito uplivanje na narodno blagostanje, te nemisleć na zle posljedice zatora šumâ, zlo prolaze. Ta je tvrdnja nepobitna i već se dosti gorko osjeća u mnogih primjerih.

Svemu tomu protiveće se sredstvo naći ćemo u poznavanju važnosti šumâ i u podržavanju umnih načela šumarenja.

Da su šume uztukom proti vihomu i vijavicam, te u obće proti opasnim vjetrovom; da šume blaže toplotu zraka, zagušuju i umnožavaju vodenu paru vazduha, prieće oluju i tuču — privlačeć munjevinu, — da hrane vrela i potoke, da su šume vrelotvorke, da prieće poplave, urvine, usove i plazove; da čiste

zrak; da su korisne po kućanstvo, obrt i po ratarstvo: o svemu tomu liepo je razpravio naš hrvatski književnik g. Dr. Bogoslav Šulek u svom djelu: „Korist i gojenje šumâ“, izašlom god. 1866.

Navesti ću još ovdje koju o uplivu šumâ na podnebjje, stanovništvo i na zdravstvene odnošaje.

Na toplotu tla i vazduha, kako je u obće poznato, upliva sunce, ako prem po znanosti i sâma zemlja u svojoj nutrinji vrelo topline ima, ali je isto po samu površinu tla bez upliva. Po položaju zemaljske kruglje prama suncu, a napose u raznih pojasih zemlje i u pojedinih godišnjih razdobjah jest snaga sunčanih trakâ nejednaka, dosljedno tomu je i njihovo djelovanje na toplotu tla i vazduha različito, kao što su razne i obstojnosti zračišta, a odtud dolazi, „r. zlika vremena.“

Prosječninu svih tih uplivâ sunčane topline na stanovitu zemaljsku točku zovemo klimom ili podnebjem istog mjesta.

Podnebjje dakle zavisi o položaju zemlje prama suncu, a za pojedina mjesta jest zemljopisni položaj ili odaljenost od polutnika najvažnijom činjenicom podnebjja. Nu ipak osim toga upliva na značaj podnebjja takodjer i množina zračne vlage, te razmještaj konpna i vode, strujanje mora, raznost oblića tla i vegetacija.

Neobziruć se na sve ove mjestne uplive podnebjja, razložiti ću samo upliv šume u koliko naime šuma upliva na toplotu tla i vazduha, u koliko uslied toga ona na odnošaje vlage u pojedinoj okolicí upliva.

Šuma, koja je dobro u sklopu, sasvim drugačije djeluje napram na nju padajućim sunčanim trakom, nego li gola ploština kao na pr. njiva. Šuma bo svojimi krošnjami predstavlja poput lebdeće povlake neki štit, koji obiluje na vlazi (50—70%), te zahtjeva kod velike specifične topline vode za postignuće jednakog stupnja temperature mnogo veću toplotu, nego što ju treba gola površina zemlje. Šuma može se s tog gledišta prispodobiti vodenoj površini. Buduć šuma, koja je u sklopu, prieči, da nemogu sunčani traci izravno na tlo padati, umanjuje toga radi temperaturu tla, a pošto zrak kod tišine vremena toplotu odsievanjem, imenito dovođnjom iz ugrijane zemljišne površine prima, za to i šuma temperaturu po danu snizuje, u koliko na istu vjetrovi iz odaljenih okolica nedieluju.

U noći biva obratno, jer se toplota u šumi uplivanjem krošnja manje gubi, buduć množina vlage lišća svojom velikom specifičnom toplinom ovaj gubitak lakše nadoknađuje, nego li razgaljena površina.

Krošnje dakle po danu umanjuju žegu, a po noći ublažuju excesivno ohladjenje t. j. šuma ograničuje krajnosti temperature vazduha i tla.

Množina vlage, koja se nalazi u stablih, giblje se stalno uslied transpiracije i u lišću, dočim zelenilo lišća asimilacijom sunčanih trakâ toplinu upija.

Bukova porastlina na dobroj stojbini proizvodja u starosti od 80 godina po hektaru na godinu do 3m³ drvenine u težini do 616 kila i 3000 kila stelje, te za raztvorbu k toj proizvodnji potrebite ugljične kiseline treba šuma toliko

životne snage zrakâ sunčane svjetlosti, koliko bi trebalo topline, da ova proizvodna substancija izgori.

Da 1 kila bukovine izgori treba toplote, koja je kadra 6108 kila vode ugrijati na 1° , a za 1 kilu stelje od iste toplote treba za 25% manje, dakle 4580 jedinica toplote. Prema tomu treba za 3 m^3 bukovine tolike toplote, koliko za 11287 m^3 vode od 1° C. , a za 3000 kila vode od 1° C. Ukupno absorbira dakle lučbeni postupak asimilacije po hektaru šume toliko toplote, koliko ju absorbira 25027 m^3 vode od 1° C. , ili toliko, koliko je potrebno, da bi se hrpa leda raztopila na 0° od 317 m^3 vodene zapremine.

Ako još i potrošak transpiracije k tomu računamo, a taj se približuje na 880 m^3 vode u razdobju od 5 mjeseci, koja se gubi usljed izhlapljivanja, te ako računamo još i utajenu toplinu kod izhlapljivanja vode na 616 toplotnih jedinačaka, onda zahtjeva isto izparivanje toplinu od 542080 m^3 vode na 1° , ili toliko topline, koja bi hrpu leda raztopila od 6862 m^3 vodene zapremine.

Dosljedno tome u razdoblju od 5 ljetnih mjeseci 1 hektar bukove visoke porastline stanoviti predjel toliko razhladnjuje, koliko bi ga razhladila hrpa leda od 7179 m^3 vodene zapremine.

Ovako biva samo kod tihog vremena, a od ovakovog upliva različan je upliv gibajućeg se vazduha na toplotu zračišta. Imenito vjetrovi privadjaju često iz velikih odaljenosti zračnu struju, koja je prema obstojnostim aequatorialne ili polarne struje kao zračna množina toplija ili hladnija od zemaljske površine i na njoj nalazećih se stabala. Kolajuće zračne struje mienjaju dakle posve drugačije nad lišćem krošnjâ drveća razvijajuću se temperaturu, nego onda, ako struje preko golog tla.

Krošnja šume može se prisposodobiti velikoj površini vode; ona bo oduzimlje toplijem zraku više topline (usljed izhlapljivanja i poradi velike specifične toplote vode), nego li pjeskovito i ino razgaljeno tlo; isto tako povisuje šuma temperaturu hladnijih zračnih struja, koje potonje oduzimlju drvlju i šumskom tlu toplotu, a usljed toga prieči šuma nagli prielaz topline u studen ili obratno studen u toplotu, a ta činjenica sačinjava jednako t. j. umjerenije podnebje, nego što to biva na razgalinah i otvorenih površinah, koja su lišena drvlja u obće.

Veće šumske površine još snažnije dieluju na brzinu vjetrova. Krošnje šumâ tvore vrlo elastičan odpor proti navali vjetra, te uspješno lomeć i ublažavajuć ovu navalu, najuspješnije su sredstvo, buduć tvore naravni štit u mnogih predjelih, koji su lokalnim strujam vihrova izvrženi.

Usled toga posjeduju šume sbog velike transpiracije lišća i četinja svojih krošnja, te sbog mehaničke zaprieke zračnih oborina velik upliv na vlagu okolice. — Djelovanje šume na zračnu vlažnoću sastoji baš u tomu, što vlažni vjetrovi, kojih je zračište takovom štitištu najbliže, usljed hladnije temperature šumskog zemljišta lakše i izdašnije vodu gube usljed sgusnuća (condensacije), nego li što ju gube, ako takovi vjetrovi struje preko čistina i razgalina; nadalje što suhim vjetrovom usled transpiracije i veće vlage tla nemanjka vode, a s toga bivaju sve vlažniji i konačno što prije spomenuto umanjenje gibanja

zraka gubitak same zračne vlažnoće pospješuje, a izsušujuće vjetrove lomi i suzbija, buduć je šumsko zračište relativno vlažnije s razloga, što je k sitištu bliže. Absolutna vlažnoća zračišta u nutrinji porastlina nerazlikuje se bitno od one na okolnih poljanah; nu predmnjeva se ipak, da je u većih odaljenostih od šumâ u tom znatna razlika, jer šume očito na svoju bližnju okolicu uplivaju.

Šumovite zemlje u jednakih obstoynostih razlikuju se od onih, u kojih neima šume svojom jednako porazdieljenom zračnom vlažnošćom, dočim neošumljeni predjeli često trpe ekstremnom sušom, pošto veća zračna vlažnoća uspješno upliva na klimu, te pospješuje izparivanje noćne toplote. Velika oprieka izmedju izparivanja vode i izmedju sjevajuće topline tvori od naslaga vlažnog zraka štit poput lebdeće povlake proti većem umanjenju temperature usljed izhlapljivanja.

Pjeskoviti predjeli na suhom tlu i sa nizkom vlagom zraka vrlo ohlade po noći, a stoga se odlikuju pustinje osobitom ekstremnom vrućinom dana i vrlo hladnim noći tako, da je na pr. na Sahari danju nesnosljiva vrućina, dočim se u noći kadkad smrzava.

Odtud možemo lahko uviditi, da šume veoma uplivaju usljed pomnožavanja zračne vlažnoće na sniženje noćne studeni ciele okolice, a tim priče ekstremne razlike temperature.

Iztraživanjem ustanovljeno je, da je srednja godišnja temperatura šumskog zračišta izmedju 0.7 i 0.8° R. hladnija od zračišta na poljanah i razgalinah, a od šumskog zemljišta pako za 1.5° R. Takodjer i stabla hladnija su prema svojoj vrsti i razvitku i to tako, da u gornjem djelu stabla ima oko 0.7° R., a u donjem djelu oko 1.6° R. I u pojedinih godištih nastaju razlike u temperaturi šumskog zračišta prama zračištu razgalina, buduć šume u proljeću i u lietu zračnu toplotu snizuju, dakle ljetnu vrućinu ublažuju. Zračište je naime u šumi prama onom na razgalinah hladnije i to po prilici u proleću za 1° , u lietu za 1.6° , u jeseni za 0.6° i u zimi za 0.3 do 0.4 , mjereć u prsnoj visini, dočim je u visini krošnjâ u proljeću za 0.3 — 0.4° , u lietu za 0.7 — 0.8° , u jeseni za 0.2 — 0.25° i u zimi bez znatne razlike.

Iz prednavedenog sliedi, da je zrak krošnjâ usljed dodira s hladnijim lišćem, četinjem i granjem uvijek hladniji, a sbog toga specifično težji i zato na tlo pada.

Uslied ovog strujenja pri tihom vremenu od ozgor prama dole nastaje kolanje zraka, ter se podjedno hladniji šumski zrak na otvorenih poljanah i razgalinah razprostranjuje, i tim nastaju mjestne zračne struje.

Šuma u lijetnih i jesenskih mjesecih podržaje noćnu toplotu svojim krošnjami drveća i sbog toga veće zračne vlage radi veže ona toplotu u noći, dočim u poldnevju proljeća, ljeta i jeseni priče i ograničuje previsoku žegu. U zimi je u tom pogledu neznatniji upliv šume, akoprem donekle u zori na studen ipak djeluje. Upliv šume na ekstremnu temperaturu zraka pokazuje se ponajviše u vrućem godišnjem razdoblju, jer šuma za najveće sparine žegu za 4° umanjuje, dočim najvišju studen samo do 2° ublažuje. Znamenitost ovog

klimatičkog uplivanja sastoji se naročito u tom, što se neprestanim kolanjem zraka i vladajućih struja vjetrova od tud proiztičući posljedci porazdieljuju na površinah pokraj šumâ do stanovite neke medje udaljenosti.

Upliv šume na temperaturu tla jest od važnosti sa dvostrukoga gledišta: što je hladnije tlo šume boljim kondensatorom zračne vlažnoće, nego što je tlo otvorene poljane, i što povisuje sposobnost šume, da od vlažnih zračnih struja radjajuće se vodene kapljice upija; nadalje što nizka temperatura priечи brzo izhlapljivanje vode iz tla, sbog česa je šumsko tlo vlažno i svježje još i onda kad je tlo poljane već i presuho.

Šumsko tlo je ljeti u svih svojih slojevih i naslagah znatno hladnije od tla poljane; manja je u tom razlika u proljeću i jeseni, dočim u zimi nije bitne razlike, pače prema okolnostim je tada šumsko tlo donjekle toplije.

Stabla šume podpomažu znatno na izjednačenje djelovanja, koje se zbiva u većih šumskih površinah u temperaturi zračnih struja tako, da ne samo transpiracija lišća i četinja, ter tla, nego i drvna zapremina stabala u lietu i u proljeću topliji zrak ohladnjuje, a izparivanje vode condensira, akoprem u manjoj mjeri usljed svoje specifične težine i inih vlastitih svojstva, nego što bi ju condensiralo samo lišće.

Upliv šume na vlažnoću zraka i tla, te na umnažanje kiše i rose bez svake je dvojbe, a u koliko je taj upliv važan po samo stanovništvo okolice, razabratu je donjekle iz sljedećeg:

Devastacije šumâ nisu doduše od istog upliva svagdje, ali osobito takovi predjeli sami po sebi, koji su nadareni klimom ekstremne žege i suše, ili koji su po svojoj morskoj visini, svomu geografičkomu položaju ili samoj zemljištnoj formaciji izvrženi stanovitim opasnim strujam vjetrova i oluja, te okolice sušne, navlastito one u gorovitim položajih, trpe vrlo osjetljivo od zlih posljedica devastacije šumâ.

Lahkounno šireće se pustošenje šuma, te uništavanje mladih nasadâ pašom i brstom, i to osobito u okolicah lošijeg položaja, priечи svako dalnje razumno šumarenje, a dokaz tomu je taj, što nalazimo već mjestimice samo tragova njekad postojeće šume.

U takovih odnošajih ozbiljno je promišljati i uzraditi o budućem uspješnom pomladku razorenog šumišta, ako smo voljni izbjeći bojazni, da nam se s vremenom mjesto šumâ konačno pretvori sve u pustošine, na kojih ni sama koza (inače svačim zadovoljna), obstanka imati neće, buduć će u ovakovih odnošajih rodno tlo (mehkotu) oluje i bujice odplaviti i vihrovi izsušiti, a tim će nestati i upliv šume, koji u lietu podržaje vlažnoću. Ovakovo pustošenje krivo je, da pašnjaci ili bolje rekuć pustošine sve veće površine zapremaju, koje nisu kadre ni sada polovicu domaćeg blaga prehraniti, koliko ga bi inače u povoljnih odnošajih prehraniti mogle.

Netrebamo tomu tražiti primjera daleko od kuće, jer ga imamo već žali-bože sami. Promotrimo njeke krajeve kao na pr. naše banovine, naročito

okolice pol. občine majske, bovičke klasičke i t. d. to ćemo naći ovdje sijaset takovoga zemljišta, koje baš badava danas tamo leži.

Dok su se tu nekad izsječene šume zelenile, cvalo je onda ovdje i narodno blagostanje, a danas? Danas je kukavno tu. Danas ovdje oluje silno biesne; oštrina vjetrova je tu puno osjetljivija, nego li u samom Pokupju, od kojeg nisu te okolice vrlo udaljene, a tim je i samo blagostanje naroda već na mnogo niže spalo, nego u Pokupju.

Promjene klimatične neosjećaju se svagdje odmah, ali su ipak devastacije šumâ uzrokom nerodnosti zemljišta kao na pr. što je devastacija šumâ u predpomenutih pol. občinah, gdje danas seljak jedva dvostruku ili trostruku množinu žitka dobije od one množine, koju je posijao.

Šumi je danas ponajviše ustupljeno samo mjesto lošije stajbine i položaja, pa i tu joj se donekle na mnogih mjestih na zator ide, a osobito se sa privatnim omanjima i obćinskim šumami na plitkom i kamenitom tlu ili pjeskulji, na strminah i visokih obroncih, mjestimice maćuhinski postupa, a na takovih površinah niti mršave paše neima. U ovakovih obstojnostih često manjkaju i sredstva i sile, da se ovako zapuštene i opustošene površine opet umjetno pošume i tako evo gotove bjede i nevolje, koja je sbog neplodnosti i odtud proiztičuće nenapučenosti u stanju, da blagostanje celog naroda osjetljivo do temelja uzdrma, buduć nestajanjem drva ili šume sledi pomanjkanje vlage u lieti, koja usljed vremenitih oluja i bujica radja podpune pustošine, od kojih se svaki uklanja. Svemu tomu zlu krivo je nerazborito pustošenje šumâ.

Razna opažanja i iskustvo uči nas, da je šuma od ne male važnosti po ljudsko zdravlje i da veliko krčenje šuma sanitetske odnošaje u mnogih predjelih znatno pogoršava, dočim na protiv uzgajanje drvljadi i šume znatno na poboljšicu zdravstvenih odnošaja upliva, buduć sigurno ograničene razlike temperature, manja mehanička sila vjetrova i stanovitih mjestnih zračnih struja, te umjereni stepen zračne vlage, na ljudski organizam blagotvornije djeluje, jer su organi dihalna osobito čutljivi prama žestokoj razlici temperature. Isto tako čutljiva su dihalna proti žestokim i suhim vjetrom i u zaprašenom zračištu. Za to se bolježljivcem na plućah upravo preporuča, da ostave prašne sobe i ulice gradske i da si potraže mjesta zračišta čistijeg, zraka umjereno vlažnog i toplog, dakle u šumovitim krajevih, u kojih se i sâm zdrav čovjek u svježem zraku osjeća zadovoljan.

Pomnažanjem pučanstva i napredovanjem obrtnosti raste uvijek i veći potrošak drva, nu ona tvrdnja, da se sbog toga štedi šuma, podnipošto ne stoji, buduć ju pobija znanost šumarska i zakonodavstvo. Promotrimo li ove predpomenute okolnosti potanje i pomnije, doći ćemo ipak do osvjedočenja, da se i danas još netroši toliko drva porabom koristnom, koliko porabom nepromišljenom i raztrošnom, zloporabom iz časovite prolazne koristi radi, kao i u korist pojedinca.

Da je tomu tako, trebamo svratiti pogled na gradjevne propise u mnogih mjestih, pa ćemo se u brzo osvjedočiti, kako se izvršuju. Promotrimo li način

gradnje kuća, štala, hambara i t. d. onda ćemo naći, da se i dan danas malo opeka ili kamen u tu svrhu rabi. Gledajmo kakve su u naših kućah peći i kolike se u ovakovih obstojnostih usljed požara, bud iz neopreznosti ili osvete i zloradosti štete počinjaju na račun same šume! A kud ćemo dalje ovakovim putem doći, suditi nam je po tomu, što napredak ljudstva zavisi od štednje i uzgoja šumâ, buduć neštednja i pustošenje šumâ, koju ljudi sâmi stvaraju, otvara vrata nepogodnom uplivanju prirode po okolinu i sam joj živalj.

A tko najviše šumam i njihovom obstanku prieti?

Po momu sudu nitko drugi, nego naš seljak, jer njegovo gazdovanje po šumami u raznoj dobi i u raznih slučajevih i okolnostih poznato je dobro nam šumarom. To i sam naš domaći gospodarski list u broju 46. i 49. od g. 1855. već dokazuje.

Važnost šumâ je neizmijerna, te zaključujući o tomu s ovom rečenicom, prelazim na razmatranje o tako zvanih privatnih grmovih, kojih je kod nas bilo njekoč više i kojih danas pod tim imenom još ima.

Privatni grmovi (šumice) jesu od dosta važnog upliva u pogledu službovanja i obćeg djelovanja šumarskog osoblja.

§ 17. šum. zakona ustanovljuje, da si ovlaštenici za šumske proizvode, koji će im se dati, priskrbe doznačne cedulje i t. d.

Ova ustanova tiče se dakle u glavnom takovih šumâ, u kojih ne može pojedinac po volji šumariti. Drugačije se ima sa šum. proizvodi, a navlastito sa drvom iz privatnih šumica, na koje se ustanove obćeg šum. zakona nemogu protezati, jer su koli ovakove šumice ne samo neznatne, nego su i za pravilno šumarenje neprikladne.

Ustanova §. 17. biti će podpuno umjestna u onih obstojnostih, u kojih njetko sa šumami, dakle i sa šum. proizvodi obiluje; gdje pako svega toga neima, tamo gornja ustanova §. 17. nije dostatna, a to dokazuju razni naredbeni dopunjeci istog §.

Privatni grmovi mogu veoma štetno djelovati mjestimice po obće šumarenje, jer mogu put kriomčarenju sa šum. proizvodi, te podupirati razne nepodobštine samih šum. službenika.

§ 17. govori: „da posjednik može zahtjevati i t. d.“ ali ne odredjuje da „mora“, a to je jedna činjenica, koja je za provod, da su uzsljediti imale ustanove naredbene kao dopunjak istog §.

Naredba c. kr. glavnog zapovjedništva u Zagrebu od 8. lipnja g. 1878. br. 6348. odredjuje:

1. Da nije potrebna dozvola doduše za sječu drva iz privatnih ili obć. šuma od strane pol. oblasti, no ipak

2. za kontrolu, da je drvo zakonitim putem stečeno, imat će vlasnik privatne ili obć. šume zamoliti činovnika onog šum. kotara bud imovne obćine ili šum. erara, u kojem leži šuma, u kojoj se drvo odkazati ima, da mu materijal odkaže i o njemu izvoznicu izda;

3. o tako izdanih izvoznica ima se voditi zapisnik;

4. izvoznice nužдне su samo za drvo prodaji namjenjeno i

5. činovniku za posao pod točkom 2. navedeni pripada za trud primjerena nagrada i podvoz. Nagrada po mjerilu dnevnog razreda.

Ovom naredbom htjelo se je zapriečiti kriomčarenje sa drvi, jer se ista tiče drvâ, prodaji namjenjenih. Ova naredba proteže se i na privatne šume, dakle i na takozvane privatne grmove, jer za sjeću drva u istih po točki 1. iste naredbe nije nužдна dozvola od pol. oblasti, s toga može vlastnik u istih po volji sjeći i gospodariti, buduće ga nevežu nikakove ustanove obćih pravila šumarenja.

Ova je naredba u istinu vrlo dobra, nu ona je jedino ustanovom točke 5. po pojedinca vlasnika grma nepovoljna, jer ih ima i takovih, koji bi 2—3 voza drva rada proturati i protržiti mogli za nabavu soli, svjetla i t. d. ili da odštete kakovu zaslugu ili naplatu za obavlјenu stanovitu zanatlijsku radnju po zanatliji (kolaru, kovaču). Nu da to bude morao bi vlasnik takovih grmova šum. činovniku u svrhu izdanja izvoznice platiti 3—4 put više, nego li su takova drva vrijedna, a u jednom selu po više takovih posjednika složiti, da si na jedan dan činovnika pozovu u svrhu odkazivanja takovih drva na uzajamni trošak, danas je već (bar u banovini) nemoguće zbog raznih prilika, a ponajviše zbog pomanjkanja novca, zbog nesloge ili međjusobne zavade, nenavidnosti, rodbinskih razpravica, navike na kriomčarenje i t. d.

S toga se većinom ustanove rečene naredbe većim dielom nevrše, buduće se šumski proizvodi, naročito drvo, kriomčari, pošto okorjeli i osiromašen žitelj kuša vlastito svoje drvo protržiti za podmirenje svojih potrebština bez izvoznice s tom odlukom: „ako mi se drvo nezaplieni bit će dobro, a ako mi se zaplieni, to još nisam toliko izgubio, (jer neračuna i trud svoj, kao i tegleću marvu i samu vrijednost drveta) koliko bi platio činovniku, koji bi mi to drvo odkazao i za isto izvoznicu izdao.“

Tako slično postupa i onaj šumoštetnik, koji si je drvo nedozvoljenim putem priskrbio i za prodaju namjenio, jer sudi, da je dobro prošao, ako mu podje za rukom takovo drvo prodati; u protivnom pako slučaju da ništa ne gubi.

Ovim i sličnim nepodobštinam teško je na kraj doći osobito zbog pomanjkanja dovoljnog paziteljnog osoblja, među kojim ima takodjer izmeta, kao što u svakom žitu kukolja.

I ovoj mani da se donekle doskoči, izašla je naredba vis. kr. zemalj. vlade, odjela za unutarnje poslove, od 23. srpnja 1883. broj 28626, koja određuje, da obć. poglavarstva vlasnikom šumâ izvoznice izdavati mogu, dakle se tu propisuje sasvim drugojačije, nego u točki 2. predpomenute naredbe br. 6348. od g. 1878.

Meni se čini, da je odviše obširan pojam ove naredbe, kad propisuje, da imadu obć. poglavarstva ovakove izvoznice izdavati i to zbog toga, što u tom poslu kod obć. poglavarstva djeluju takovi ljudi, koji vele: „šuma raste, a mi spavamo“, a neopažaju jadni, da jim šuma zlo u tutanj prolazi.

I kasnije uzsliedivše naredbe imale su isti smjer naime, da se kriomčarenju učini kraj. Tako i naredba vis. kr. zemalj. vlade, odjel unut broj 48412/1886. i br. 25053 od 21/1. 1887. i 26/7. 1887., koja medju ostalim odredjuje i to, da se nuždni izvidi i odkazivanje drva, koja su prodaji namjenjena iz privatnih grmova, imade obaviti bezplatno po bližnjem šum. činovniku i lugarskom osoblju i to prigodom inog službenog putovanja istih.

Ja sudim, da koliko je po stranku neopravdano, da slične terete nosi, u toliko je neopravdano i po šumara, da slične poslove obavlja bezplatno.

Izvoz drva imadu u ostalom i organi javnih straža nadzirati, ali i ta odredba nepomaže mnogo, jer nas iskustvo uči, da se pokraj svih ovakovih odredba množina drva kriomčari, a naročito u gradovih, kao na pr. u Sisku. Organi javnih straža kao što su: oružnici, financi i panduri, samo prigodice paze na uvoz i izvoz drva, a mnogi niti to ne, i tako kriomčarenje ne samo da nezapinja, nego pače i napreduje, buduć takove javne organe nitko ne nadzira.

Šume: Prolom, Petrova gora i drugi šumski djelovi I. banskog okružja pokraj svih tih organa upravo su užasno poharani. — To je dovoljan dokaz, da naredbene mjere nisu još dovoljno jake, da zaprieče kriomčarenje sa šum. proizvodi.

Da se kriomčarenju sa šumskim proizvodi odlučno na put stati uzmogne, bilo bi najpovoljnije po nemjerodavnom mojem mnienju to sredstvo, da se u svih većih mjestih i gradovih postave kontrolno proвозne postaje, na pr. za banovinu bilo bi mjesto takovoj postaji u Glini, Petrinji, Sisku, Kostajnici i u Novom.

U Glini je kriomčarenje prije upravo cvalo, dočim danas je isto skoro posve jenjalo, a zašto? Zato, jer je ondje proвозna kontrolna postaja po vis. šum. eraru jur smještena, te ista svojoj svrsi podpuno odgovara.

Organom ovakovih kontrolno proвозnih postaja imala bi i ta svrha biti, da obavljaju doznačivanje onih drva iz privatnih šumâ, koja su prodaji namjenjena te da budu takovi u podpunom smislu pravi nadzorni organi.

Naravno je, da bi taj nadzor i novčanih žrtava stajao, nu mislim svakako, da bi te žrtve i veliku korist doniele, a mislim, da te žrtve nebi baš toli osjetljive bile, ako bi se svi interesenti u tom pitanju sporazumili i uzajamno se podupirali primjerenimi prinosi, koje bi prinosi doprienieti mogle uz vis. šum. erar i imovne i gradske občine, veletržci drva, a u interesu potonjih mnogo leži, da se kriomčarenju sa šum. proizvodi na put stane.

* G. pisac ima u tomu krivo, buduć se je tim sredstvom namjeravalo do haka doći kriomčarenju s drvi iz šumâ imovnih občina i šum. držav. erara, pošto će takovim doznačivanjem drva u privatnih grmova po šumaru dotični šumar najbolje znati, komu je drva doznačio, ako bi ga kod izvažanja ili kod prodaje uhitio i t. d. Ovo je dakle odredjeno za probitak onog vlasnika šumâ, kod kojega šumar služi i plaću bere, a sbog toga je dužan, da bude posredno i neposredno od koristi svomu gospodaru.

Uredništvo.

Ovim samo načinom stalo bi se uspješno na put kriomčarenju, jer i onakovi trgovci, koji se u taj posao upuštaju, napustili bi taj način tjeranja svoga zanata, a kriomčari sami začali bi se od toga i to prvo zbog nesigurnog uspjeha, a drugo neimajući ni pouzdanog kupca (trgovca) prestali bi kriomčariti s drvi.

Dok toga nebude, dotle će i kriomčara sve više biti, buduć će i trgovac od poznatog kriomčara kupovati drvo, a ovaj potonji kriomčariti će sve dotle, dok ima takovih trgovaca, koji će mu voljno kriomčarenu robu kupovati.

Zato tvrdim i opet, da bi za banovinu kontrolno-provozne postaje osim u Glini još i u Petrinji, Sisku, Kostajnici i Novom od potrebe bile, te da je takova postaja ondje prije bila, sigurno bi kriomčarenje danas posve prestalo.

Kriomčarenju s drvi moglo bi se na put stati i tako, ako bi se u gradovima i u većih mjestih ustrojila skladišta s drvom za ogriev, buduć bi svatko mogao s lahke ruke nabaviti si potrebito drvo za ogriev bez ikakve neprilike i odgovornosti, ter se nebi nitko htjeo upuštati, da kupuje kriomčarena dva, za koja bi mogao neprilike imati.

Zato sudim iz sveg navedenog, da su privatni grmovi prema današnjim odnošajem za vlasnika od male koristi, pače držim da su oni na spačku šumskogospodarstvenih prilika, te bi valjalo promišljati, kako da se i ovo pitanje glede privatnih grmova upriliči, a da nebude na uštrb šumarenju šumâ od veleposjednikâ.

Lovstvo u kutjevačkomu vlastelinstvu.

Vlastelinstvo kutjevačko posjeduje vlastitog lovišta 25.000 jutara, te 26.000 jutara, što ga je u namam dalo.

Lov u šumah površjem oko 26.000 jutara razdijeljen je na 3-godišnji turnus ili 15 srezova, te se u takovom lovi svake godine izmjence polag osnove, a čuva ga izključivo vlastelinsko lugarstvo njih 23 na broju. Lov na njivah u površini od 25.000 jutara pretežno čuvaju lovni nadzornici njih 25 na broju, bivše zvierokradice.

Podići koristnu divljač možemo samo onda, ako što obćenitije tamanimo grabežljivu zvierad i racionalno uživamo koristnu divljač; ali današnja obzornost lovskog dohodka još se uvijek u luxus računa.

Razlozi štednje, a poglavito moralni uzgoj seljačkih lovaca, bio je onaj povod, da su zvierokradice imenovani lovnimi nadzornici, a za plaću izlučeno je ovim u 4 parcela circa 4000 jutara lovišta.

Lih na ovom površju slobodno je nadzornikom u zakonito vrijeme loviti, ali vazda dva po dva ili više njih, a nikada samcato. Izvan ovog lovišta dužnost im je nadzirati lov, ali bez oružja i na ostalom, vlastelinskom lovištu.

Tom uredbom osujetismo to, da se uz strogo čuvanje lova seljački lovci, koje sam punim pravom zvierokradicama okrstio, za izvrstne lovne nadzornike

i racionalne lovce uzgoje, a jer u toj zadaći vazda sila silu izazivlje, bila nam je nakana, da se lišimo pogibeljnog uzgoja zvierokradica poput onih na sjeveru.

Upravo lovačka je narav vrlo osjetljiva, i ako se tko od naših lovnih nadzornika kazni sbog nereda, onda se i ostali žacaju, te bivaju uredniji u svojoj službi, pa mogu utvrditi, da je ovako prelazno udešeno čuvanje lova za naše odnošaje najjeftinije, al i najsjegurije. Mi smo eto već 3 godine tim vrlo zadovoljni.

Do god 1888. upotriebismo i nagrade i zaatnog troška na trovanje grabežljivaca, te ću za dokaz uspieha to spomenuti, da su sami kurjaci u navedenom lovištu na godinu preko 15.000 for. štete narodu nanieli, a danas je riedkost sastati se s kurjakom, a štete od istog niti 500 for. neiznose.

Gladnih pasa nestalo je, koji su dapače kukuruzu i groždje žderali.

Jazavaca u jamah izkorenismo orahom, posutim strichninom.

Lisica i za sam lov premalo imade, a bilo jih je g. 1885. četiri put toliko, koliko zeceva.

Jastrebad je najmučnije iztriebiti, jer dolaze uvijek iz susjedstva, ali trčke i evo naši gnjetelji, prvi u Slavoniji, ipak neosjećaju toga mnogo.

Pa kad bi po Lazarijevsku računao, mogao bi utvrditi, da još danas mamoo od škodljive zvieradi:

1 lisicu	na	500 jutara
1 jazavca	"	800 "
1 lasicu	"	1500 "
1 tvorca	"	2500 "
1 kunu	"	2500 "
1 vidru	"	5000 "
1 divlju mačku	"	5000 "
1 kurjaka	"	25.000 "
1 divlju svinju	"	25.000 "
1 svraku	"	120 "
1 jastreba i sokola	"	150 "
1 sovu	"	350 "
1 gavrana	"	500 "
1 orla	"	10.000 "

a da imamo koristne divljači na sveukupnom lovištu oko

1050 kom. srna,	ili na 10.000 jutara:	a) šume oko 400 srna	550 zeceva
2055 " zeceva,			
30 " kunića,			
90 " gnjetelja i			
750 " trčka			
		b) u polju	250 zeceva
		"	300 trčka

Izkaz ubijene koristne divljači i grabežljive zvjeradi u lovištu vlastelinstva Kutjevačkog za godinu 1888.

Koristna divljač	Broj komada	Za lovinu izplaćeno je				Grabežljiva zvjerad	Broj komada	Za lovinu izplaćeno je			
		poje- dince		ukupno				poje- dince		ukupno	
		for.	nč.	for.	nč.			for.	nč.	for.	nč.
Srna	16	1	—	16	00	Lisica	32	1	00	32	—
Zeceva	423	—	30	123	90	Jazavaca	28	—	30	8	40
Šljuka	11	—	10	1	10	Divljih mačaka	4	—	30	1	20
Tračka	28	—	10	2	80	Kuna	2	—	30	—	60
Prepelica	120	—	15	12	00	Tvoraca	8	—	30	2	40
Divljih gusaka	5	—	30	1	50	Lasica	8	—	10	—	80
" pataka	4	—	20	—	80	Orlova	1	—	10	—	10
" golubova	40	—	5	2	00	Jastreba	94	—	10	9	40
Bravenjaka	1560	—	5	78	00	Sova	85	—	10	8	50
						Svraka	131	—	10	13	10
						Gavrana	58	—	10	5	80
						Skitajućih pasa	40	—	—	—	—
Ukupno	2207	—	—	241	10	Ukupno	491	—	—	82	30
Osim toga otrovalo se je grabežljivaca: }						Kurjaka	7	—	—	—	—
						Lisica	12	—	—	—	—
						Gavrana	80	—	—	—	—
						Svraka	160	—	—	—	—
						Ukupno	750	—	—	82	30

Priloženi izkazi o tamanjenju grabežljivaca pro 1888. te ubijanju koristne zvjeradi neka bude za dokaz, da proganjamo prve, a štedljivo uživamo posljednje, te je moguće, da ćemo dojuće godine u Požegi divljač razprodavati.

Zanimati će lovca naš uzgoj gnjetela, što su prvi u Slavoniji, pa ću to kratko opisati, a tako o naših divljih kunića.

Prije 3 godine nabavismo 27 gnjetela, od kojih su 3 oroza a 24 kokoške. Dobavismo jih iz prijedjela Bárca u travnju pred parenjem.

Tada još obilovaše naše lovište sa grabežljivci, pa dok se toga dovoljno ne riješimo, bio nam je zadatak, da gnjetele što pozornije spremimo, a u tu svrhu sagradismo u sried šume nuz čistine uz dovoljno gusto šikarje malu lovnu kućica, t. j. lovačku stražarnicu, a uz ovu žicom spletenu oveću krletku. Oko stražarnice ogradismo sa 2 m. visokim plotom do 3 jutra površine.

U krletku spremismo 1 oroza i 8 kokoška a povezav finom žicom svim ostalim krila, dakle 2 orozom i 16 kokoškam — izpustismo je unutar ograde.

Parenje se je dovršilo, a tek kad kada oglosio se po koji oroz ili pilence te niti jajâ iste godine nevidjesmo. Još neugodnije bijaše, da nam svih 18 po-

vezanih gnjetela, razvezav si krila, širom okolice razletiše. Njeki kazivahu, da su se ovdje i ondje nastanili, nu ja nagadjam, da je grabežljivac i zvierokradica osudu odkrojio. Osta nam dakle još samo onih 9 u krletki.

Mudrovanja o razplodu bilo je sijaset, i mnogi tvrdiše, da je uzalud na podmladak u zatvoru očekivati.

U prvom razdobju činile su se zaprieke parenju, jer se je tada kod ogradjivanja obora lupalo, pa misleći, da kada i druge životinje, koje imadu dovoljno prikladne hrane, leglo ležu, zasto to i kod gnjetela moguće bilo nebi, te uslied toga odlučih i dojdúće godine čekati na leglo ovih 9 roditelja, koji su u krletki bili.

Zbilja dodje svibanj i oroz počeo skakati, a u lipnju sabrasmo do 15 jaja u krletki. Ali što se dogodi? Niti se jedno pilence izpod pure nije izleglo. Ovo se tumačilo tim, da velikom vrućinom i obična kokošja jaja postanu mŭćak. I tako dakle svršila se je i drúga godina bez legla. Medjutim iztriebljivasmo korienito grabežljivce, i treće godine odlučih čas pred parenjem gnjetele staviti na slobodu. Za veću sigurnost, da samcat 1 oroz ma kako nenastrada, a kokoške da se sigurno zaplode, nabavismo njemu drúga, i evo danas brojimo do 90 mladih gnjetela tik sela Kula, a na nami je, da danas ove prve slavonske naseljenike uzdržimo i da se poskrbimo za pomnožanje. Uvjeti su u Požeštini za to doista u svakom pogledu vrlo prikladni.

Do godine, ako bi se po našoj želji razplod gnjetela nastavio, bilo bi ih preko 800 komada, a tada iza ove godine mogli bi započeti godišnji prirast legla lovom uživati. Iz ovoga naslućujemo, da će se u ovom kraju gnjetel podpuno udomiti.

Deset komada div. kunića nabavismo iz Česke i smjestismo ove u spomenutoj ogradi za gnjetele g. 1887/8. napraviv ovim i brloge. — Kunići držahu se u početku dobro, i vidjalo se i mladih, ali sada jim traga nestalo, pa skoro da mi je i milije, akoprem neimamo ovdje pjeskulje, da bi svojim rovanjem od osobite pogibeiji biti mogli.

Tako je dakle s našim lovstvom u tom kraju, a spomena je vrijedno, da su njegda grofovi Jankovići najznamenitije hajke na šljuke obdržavali. Ima šljuka kadkad i sada tušto, pa su i šikarja izprekrižana posebnimi prosjeci, koji su osobito prikladni za hajkanje ili za šikarenje (buširanje).

Konačno ističem, da je i naša veleslavna županijska oblast vrlo brižna oko tamanjenja grabežljivaca, i oko uredjenja razumna lova. — Tako i treba.

M. R.

Opis šumovida Austro-Ugarske.

Priredjen po Dr. Josipu Chavanne.

Medju evropskim državami dolazi Austro-Ugarska, što se šumskog tla tiče, na treće mjesto, jer ju u tom pogledu nadmašuje samo Rusija i poluotok Skandinavski, u kojih obih državah šuma 38%, odnosno 37% ukupne površine zaprema; dočim u Austro-Ugarskoj od ukupne površine na šume 31% otpada. Kod obilate okomite razvrstbe tla, najraznovrstnijeg zemljopisnog sastavka istog, te mnogovrstnih klimatičkih odnošaja, koji državu karakterišu, takodjer je sama razdjelba šumske površine kao i značaj rastlinstva u pojedinim prirodnim pokrajinah vrlo različit. Uz ove naravske činbenike kao važan činbenik dolazi još narodno-gospodarstveno stanje države i pojedinih pokrajina, koje su po svojoj razgranjenoj industriji i odnošajih za poljodjelstvo opredjeljene.

Austro-Ugarska do sada je još u glavnom od sve veći mah oko nje preotimajućeg neracionalnog šumskog gospodarstva još najbolje sačuvana, a zemljopiscu pruža zahvalno polje k proučavanju odvisnosti šumom pokrivena tla od gore navedenih prirodnih činbenika.

Sretnom geografskom položaju ima se zahvaliti, što država u dva velika područja rastlinstva spada — i to: u šumsko područje istočnog kontinenta i rastlinstva sredozemnoga mora, a u nizinah Dunava i Tise nalazimo pače travogove rastlinstvu, omiljenom pustaram istočne Evrope i zapadne Azije!

Sveobći značaj šumâ evropejsko-azijatičkog šumskog područja, pretežito vladajuća čistoća i jednolikost sastojina, u kojih je sama smjesa raznovrstnog drveća relativno riedka, osobito značajno u Austro-Ugarskoj u oči udara. Podpun dokaz tomu pružaju šume centralne kose Alpâ od Brennera do Mürtzthala. S jedne strane mnogobrojni prelazi od nizke šume k visokoj šumi i prašumi, kao i guste četinjače, te listače Alpâ i Karpatâ napram progaljenim dubravam zelenih hrastova i kestena na morskoj obali Adrije; od sklopljenih crno i bjelogoričnih sastojina na podnožju gora do osamljenih hrpa kosodrevine izpod Alpinskog pojasa — sve ove činjenice razjasnjuju se tim, ako se šumovid sa visinom zemljopisnih slojeva, nacrtom oborina i srednjom godišnjom toplotom prispodobi.

Raznovrstni brdoviti sastav Alpa, Krasa, Karpata i njemačkog sredogorja razgovietno se u šumovidu razabire.

Strmine obronaka i raztrgani oblici vrhunaca u pravilnoj centralnoj kosi Alpa, kao i u gromadi dolomita pridonašaju, da su s jedne strane lih podnožja brdina i kosâ pokrivena gustimi, te sklopljenimi sastojinama, a njihova gornja medja već poprieko u 1200—1300 metara nadmorske visine leži, dočim s druge strane neobično obilate i razgranjene tvorbe dolina na razširenje šume doprinosaju.

Slično biva i u centralnom dielu Karpata, visokih Tatra, dočim u ugarskih gora, u transsylvanskih Alpa, u zapadnom zaokruženju Sedmogradske visočine i u češkoj Šumavi, kod širje tvorbe sljemena, a manje visine istog, te umjerenom strminom zaokruženih oblika, šuma u sklopljenih sastojina do srednje visine sljemena uspjeva, a to će reći, da medja šume u obće ipak do 1480 metara nadmorske visine dopire uzprkos osobito intenzivne zime i male ljetne toplote, koja se ovdje drveću za nadopunjenje godišnjeg razvitka pruža. Oba ova posljednja pojava razjasnjuju ujedno, zašto u Karpatah i Sudetah (u velegorju) pojas kosodrevine mnogo više dopire, nego u Alpah.

U zemljoznanstvenom pogledu možemo označiti, da su osobita područja alluviuma, diluviuma i meogenske formacije glavni pojas, u kojem se razprostiraju sklopljene listače, dočim tlo velebnih četinjača raznim pojasom konozičke i mesozoičke tvorbe (vapno, dolomit, kreda i t. d.) pripada.

Vanredno zanimiva jest prispodoba nacрта oborina i srednje godišnje toplote sa šumovidom.

Ako sada uzmemo, da sastav šume i njezin značaj kao visoka, srednja ili nizka šuma ovisi od razvitka stabla u pojedinih stupnjevih, od za rastenje pružene toplote i oborina, kod kojih posljednjih ne množina, već podielba iste na tečaj razvitka sigurno djeluje: to će nam biti slika razdielbe šume ujedno i slika podnebjja, a u tom se opet klimatički odnošaji države odlikuju.

Upozoriti ćemo još ovdje samo na njeke najvažnije promjenbene odnošaje između šume i podnebjja.

Neznatna množina kiše za ljetnih mjeseci u srednjoj Češkoj, u Hanakiji, te u nizinah Dunava i Tise odgovara takodjer području, koji je siromašan na šumah. Ova se područja ipak znatno razlikuju, kada si svojstvo ili značaj šume predočimo. Na oborinah oskudnom okolišu Česke sa srednjom godišnjom toplotom od $7\frac{1}{2}$ do 9 stupnjeva Celsija zavladała je crnogorica, po vanjskom izgledu rek bi srednja šuma; u okolišu Hanaškom već se opaža približni razmjer crno i bjelogorice, a u nizinah Dunava i Tise pako ljetnom toplotom od $20-22^{\circ}\text{C}$. vlada skoro izključivo srednja i nizka šuma bjelogorice. Promatramo li pojase rastlinstva, to nam je pojmivo, da na pr. u Sudetah hrast kao šumsko drvo samo do 480 m., bukva samo do 940 m., na Krasu pako hrast i cer do 650 m. i bukva do 1500 m. nadmorske visine dopire. Na oborinah oskudno ljeto pokazuje nam, zašto na južnom obronku Karpata bukva samo do 1150 m. siže; a stroga zima sa malom ljetnom toplotom pokazuje, zašto u Karpatah medja šume obćenito samo do 1520 m. nadmorske visine dopire.

Klimatičko protuslovje gornje podunavske doline i njezinih pokrajnih dolina napram ugarskoj nizini nemogu se bolje kako u slijedećih brojkah označiti.

	Šumska površina u % od ukupne površine	Četinjače u % od ukupne šumske površine	Listače u % od ukupne šumske površine
Gornja dravska dolina i sje-			
verne pokrajne doline . .	47	99	0.2
Nizina Dunava i Tise . . .	10.4	17	71

Isothermu od 14°C . srednje godišnje toplote slijedi približno medja hrastove šume, sredozemnom rastlinstvu spadajuća.

Prelaz k četinjačam Alpa i Karpata sačinjavaju i tvore rastenjem hrasta, cera, tatarskog javora i srebrolistne lipe u hrvatsko-panomskom pogorju (do Dunava sizući) i na južnih površinah kraških visočina obilježeno područje.

Slijedeća skrižaljka (str. 164.), sastavljena po potankih izkazih šumarske statistike c. kr. ministarstva za poljodjelstvo i kr. ug. statističkog ureda, te poznatog djela A. Bedöa, sadržaje postotni razmjer šumske površine pojedinih prirodnih područja i pokrajina prama ukupnoj površini, kao i razmjer visoke četinjaste šume, visoke, srednje i nizke šume listače prama ukupnoj šumskoj površini.

Iz ove skrižaljke razabiremo, da u razmjeru prama ukupnoj površini najviše imadu šumske površine zemlje Alpinske, a ujedno i najveći postotak četinjača, dočim opet nizina Dunava i Tise prikazuje najveći postotak listače od ukupne šumske površine.

Srednje i nizke šume izkazuju nam najveći i znatan postotak (52.6) kraške zemlje, što je naravska posljedica tamošnjeg pošumljenja i zagajivanja.

Po ovom je i pojmivo, da uz nizinu Dunava i Tise (17%) kraške zemlje pokazuju najmanje (21.4) postotaka četinjače, dočim s druge strane opet Alpinske zemlje imadu najmanji postotak listače, a s toga i najmanje srednje, te nizke šume.

Računajući ugarski kraški dio takodjer pod Hrvatsku, dolazi ona glede postotnog razmjera (39 a kras 43%) šumske površine naprama ukupnoj površini sa svojimi pretežnijimi listačami odmah na peto mjesto, pa ju u tom pogledu nadmašuju jedino Koruška, Kranjska, južna Galicija i Bukovina.

Najmanji postotak šumske površine (17%), a najviše srednje i nizke šume (85%) pokazuje po svom prirodnom položaju kraljevina Dalmacija.

U slijedećoj skrižaljci (str. 165.) izkazati ćemo postotni razmjer šumske površine u pojedinih županijah i okružjih samo naše kraljevine, kao i postotak državnih šuma k ukupnoj šumskoj površini pojedinih političkih oblasti.

Po ovoj skrižaljci razabiremo opet, da od županija nekadašnjeg provinciala najmanje šumskog tla posjeduje županija sriemska, a najviše požežka.

Okružja obстојале vojne krajine imaju u obilju šumâ, a ogulisko-slunjsko okružje kao najbogatije šumami izkazuje čak 54%.

Najmanje šumâ imaju svakako okružja kraljevine Dalmacije, jer na pr. okružje šibeničko izkazuje samo 8% šumske površine.

Državnih šuma ima najviše u bivšoj vojnoj krajini, medju koje su pri-računane i šume investicionalne zaklade.

Postotno razmjerje četinjača i listača prama ukupnoj šumskoj površini.

Područja	Šumska površina u % od ukupne površine	Četinjača u % od ukupne šumske površine	Listača u % od ukupne šumske površine	Srednja ili nizka suma u % od ukupne šumske površine
Dolnja Austrija, desne obale Dunava	36	75	14	11
Gornja Austrija	35	82	13	5
Solnodgradska	32	91	6	3
Štajerska	41	78	19	3
Koruška	43	99	0·3	0·7
Sjeverna Kranjska	39	71	19	10
Tirolska i Vorarlberška	39	84	3	13
Ugarski Alpinski dio	32	29	55	16
Alpinske zemlje	37	79·4	13·3	7·3
Južna Kranjska	36	44	46	10
Primorje	23	3	24	73
Dalmacija	17	6	9	85
Ugarski dio Krasa	43	38	27	35
Kraške zemlje	27·6	21·4	26	52·6
Sjeverna i sjeverno-iztočna Ugarska	39	52	41	7
Sedmogradska	35	57	39	4
Južna Galicija	41	67	27	6
Bukovina	45	75	23	2
Iztočna Moravska	26	62	16	22
Južno-iztočna Šlezka	30	81	15	4
Karpatске zemlje	36	65·7	26·9	7·4
Česka	28	90	4	6
Moravska	25	64	14	23
Šlezka	32	82	16	2
Dolnja Austrija s lijeve obale Dunava	28	70	17	13
Gornja Austrija s lijeve obale Dunava	26	73	18	9
Austrijski dio njemačkog sredogorja	28·2	75·8	13·8	10·4
Južno-zapadna Ugarska	20	24	64	11
Hrvatska i Slavonija	39	31	61	8
Hrvatsko-panonsko prigorje i gorje	29·7	27·5	63	9·5
Nizina Dunava i Tise	10·7	17	71	12
Sarmatska nizina (Sjeverna Galicija)	20·8	58	33	9

Postotno razmjerje šumske površine prama ukupnoj površini.

Županija ili okružje	Šume zapremaju % od ukupne površine	Državne šume za- premaju % od ukupne šumske površine	Županija ili okružje	Šume zapremaju % od ukupne površine	Državne šume za- premaju % od ukupne šumske površine
Riečka.....	44	35	Benkovac.....	14	10 6
Zagrebačka.....	39	5·8	Kotor.....	22	—
Belovarska.....	38	24	Korčula.....	41	0·3
Križevačka.....	40	18	Imotski.....	38	—
Varaždinska.....	39	—	Knin.....	14	—
Požeška.....	54	—	Hvar.....	21	—
Virovitička.....	46	—	Makarska.....	29	—
Sriemska.....	46	—	Metković.....	27	—
Petrovaradinsko.....	37	58	Dubrovnik.....	20	17·5
Brodsko.....	38	70	Šibenik.....	8	—
Novogradiško.....	47	71	Sinj.....	15	—
Bansko.....	42	64	Spljet.....	11	—
Ogulin-Slunjsko.....	54	67	Zadar.....	13	60 9
Ličko-Otočko.....	51	62			

Radnje oko pošumljenja primorskoga Krasa, izvedene na trošak autonomnoga budžeta u području riečko-modruške županije.

Tečajem godine 1888. posadjeno je

1. U području grada Bakra:

U kraškoj branjevini „Kalvarija“ 6000 kom. dvie godine starih biljka crnoga bora (*Pinus laricio*).

U rudini „Mandrač“ i „Artači“: 281 mladica biele topole (*populus alba*), 81 više godina starih biljka murvana (*Ailanthus japonica*), 347 više godina starih biljka bagrema (*Robinia pseudoacacia*), 370 litara hrastovoga žira (*Quercus sessiliflora*).

2. U području upravne občine Trsat (Sušak).

U branjevini „Rupno“: 2600 dvie godine starih presadnica pitomoga kestena (*Castanea vesca*), 500 više godina starih (6—7 god.) stablića od dudova (murva, *Morus alba*), 390 litara hrastovoga žira, 200 tri godine starih kopri-
vića (*Celtis australis*).

U branjevini „Podgiardin“ (Voljak): 390 litara hrastovog žira, 25 kilograma lovorike (*Laurus nobilis*).

U branjevini „Zagorje“, Sv. Kiž“, „Krasa“ 2160 litara hrastovoga žira, Izim toga posadjeno je uzduž kot. ceste u Dragi kod Sv. Jakova, Sušak-Martinšćica i Trsat: 250 kom. 6—7 god. starih stablića murva, 75 kom. divljeg kestena (*Aesculus Hippocastanum*) i 95 kom. platana (*Platanus orientalis*).

3. U području upravne občine Kraljevice.

U kraškoj branjevini „Oštre“: 400 dvie godine starih presadnica crnoga bora, 500 litara hrastovoga žira. Uzduž kot. cestâ 600 od 7—8 godina starih dudovih stabalaca.

4. U području upravne občine Hreljin.

U branjevini „Gubitnik-Lukovo“: 39.425 dvie godine starih presadnica crnoga bora, 9.9191 dvie godine starih presadnica bieloga bora.

U branjevini „Biljin“: 2000 litara hrastovoga žira.

5. U području upravne občine Grobnik.

U branjevini „Zaluški“: 9480 kom dvie god. starih biljka crnoga bora (pinus lariceo), 7400 kom. dvie god. starih biljka bieloga bora (pinus silvestris), 1050 kom. dvie god. starih biljka morskoga bora (pinus marittima), 50 kom. dvie god. starih biljka pajasena (Ailantus glandulosa), 1200 kom. dvie godine starih biljka jasena (Fraxinus ornus), 1750 kom. dvie godine starih biljka bagrema (R. pseodacacia) i 900 litara hrastovoga žira.

6. U području upravne občine Novi.

U branjevini „Nart“: 1490 kom. crnoga bora, 89 kom. pajasena, 60 kom. bagrema i 50 kilogr. lovorike.

U branjevini „Lukavice“: 105 kom. pajasena, 170 kom. bagrema, 460 kom. crnoga bora i 50 kilogr. lovorike.

U branjevinam „Mala Stiana“, „Tršnja“, „Pod Duplje“ posadjeno je 2750 litara hrastovoga žira.

7. U području upravne občine Selce.

U branjevini „Vela Strana“ i „Ertić“: 600 litara hrastovoga žira i 50 kilogr. lovorike.

8. U području upravne občine „Grižane-Belgrad“ nad Vododerinama: 4000 dvie godine starih presadnica crnoga bora i 2000 dvie god. starih presadnica bagrema.

9. U području upravne občine Crkvenice.

U branjevini „Stočće“: 4000 dvie godine starih biljka crnoga bora, 50 kilogr. lovorike i 280 kom. mladica masline (Olea europaea).

U branjevinah „Okružica“, „Pod Velikamen“, „Kotorski bok“, „Badanj“ i „Sv. Trojica“ posadjeno je 4.800 litara hrastovoga žira.

Uzduž potoka „Dubračina“ posijano je 5 kilogr. crne johe (Alnus glutinosa).

Da se donekle povežu puzajući predjeli na obroncima vododerina u području občine Grižane, Bribir i Grobnik, te omogućiti pošumljenje istih, posijano je sjemenske smjese od: 70 kilogr. sjemena trave „Esparssette“

10 „ „ „ „Itolcus mollis“

10 „ „ „ „Pimpinella“

10 „ „ „ „Bromus erectus“

prema napatku nadšumara gosp. P. Demontzey-a.

U istu svrku posijano je nadalje 40 kilogr. bagrema na obzorne pruge 25 etm. široke i 25 etm. duboke i u razmaku od 1 mt.

U prijašnjih godinah uzgajale su se šumske presadnice u takozvanih „obćinskih vrtovih“ (obično školski vrtovi). Tim načinom nastojalo se je uzgojiti u svakoj pojedinoj občini nužnu količinu rasadnica, te prištediti znatan trošak razvažanja istih.

Žalibože izbor dotičnih mjesta nebijaše svagdje sretan; skorom sva ta zemljišta sastoje iz teške vrlo grudaste crljenice (terra rossa), koja se na suši stisne u čvrstu razpucivu grudu, nesposobnu za uzdržavanje potrebite vlage, koja je potrebita za klicanje sitnoga šumskoga sjemena tako, da sjetva riedko kada uspje, jer nježne biljke prije ili poslje većim dielom suša uništi.

Svake godine nastojalo se je sa znatnim troškom popraviti ta zemljišta t. j. umekotiti zemlju, nu sve uzalud, jer svim nepogodnostim pridružuje se još i najopasnija — naime: oskudica na vodi, i to baš u najgorje vrieme, kada se ni za novac nemože dobiti potrebita voda.

Godina 1887. uništila je suša skoro sve uzgojene biljke u područnih vrtovih, te je kr. županijska oblast prisiljena bila zamoliti c. kr. namjestništvo u Trstu za priposlanje potrebitih presadnica iz državnih razsadnika.

Bilo je dakle od nužde pomisliti ozbiljno na ustrojenje šumskih „sjemeništa“, koji svrsi odgovaraju, i time ne samo omogućiti uzgoj čvrstih presadnica, nego i prištediti znatan i bezuspješan trošak trošak uzdržavanja dosadašnjih zemljišta u svakoj pojedinoj občini.

Najveća potreba za ustrojenje prikladnoga sjemeništa pokazala se je u području „Vinodola“, te sam nakon duljega iztraživanja pronašao u kraškoj branjevini „Drenovoj“ občine Novi u neposrednoj blizini vode, za taj posao veoma ishodno zemljište, koje je odmah kupljeno na trošak ovdašnje „naklade za pošumljenje krasa“, te je sasvim u rečenu svrhu priredjeno.

Nadalje priredjena su jošte dva povećea sjemeništa u občini Hreljin i Grobnik, te je za uzgoj potrebitih presadnica posijano 20 kilg. sjemena crnoga bora.

Sjetva uspjela je podpuna, te je tim osjegurana potrebita količina presadnica za buduću presadu.

Ukupno je dakle posadjeno tečajem godine 1888. u obće:

crnoga bora (<i>Pinus laricio</i>).....	68.855 kom.
bieloga bora (<i>Pinus silvestris</i>)	16.591 „
bagrema (<i>Robinia pseudaccacia</i>).....	4 377 „
pajasena (<i>Ailanthus glandulosa</i>)	244 „
pitomoga kestenja (<i>Castanea vesca</i>)	2.600 „
dudova (<i>Morus alba</i>)	1.350 „
morskoga bora (<i>Pinus maritimus</i>)	1.050 „
masline (<i>Olea europaea</i>)	280 „
koprivića (<i>Celtis australis</i>).....	200 „
topola (<i>Populus alba</i>)	281 „

ukupno... 95.828 kom.

Nadalje posadjeno odnosno posijano je:

hrastovoga žira (<i>Q. sessiliflora</i>)	14.860 litara
lovorike (<i>Laurus nobilis</i>)	225 kilog.
bagrema (<i>R. pseudaccacia</i>)	40 „
crnoga bora (<i>P. laricio</i>)	20 „
crne johe (<i>alnus glutinosa</i>)	5 „

Izkustvom dokazano je, da nasade bieloga i morskoga bora slabo uspijevaju na našem krasu, jer jih prije ili kasnije suša uništi. S toga napušćena je posve gojitba tih vrsti drveća. Nasuprot uspijevaju na krasu vrlo dobro hrast kitnjak i crni bor, a zato se je u zadnje vrieme kod radnja oko pošumljenja primorskoga krasa osobito uzeo obzir na gojitbu kitnjaka. Pa i sama priroda daje nam u tom pogledu najuputniji kaži put; nedvojbeno je zaista, da se je prijašnja vegetacija, koja je bila prije ogoljenja krša, sastojala od hrasta kitnjaka.

Gdje god se koji prostor zabrani od paše, odmah se pojavi kitnjak, te je on na svih kraških branjevina vladajuća, na mnogih mjestih pače jedina vrst drveća.

Usljed naredbe visoke kr. zemaljske vlade, odjela za unutarnje poslove, od 2. srpnja 1888. br. 4651. pregledao je šumarski izvjestitelj kr. zemalj. vlade gosp. Franjo Čordašić na licu mjesta točno gore naznačene radnje oko pošumljenja krasa u Primorju, te je u tom pogledu vis. vlada odpisom od 8. prosinca 1888. br. 37.028 priobćila kr. županijskoj oblasti u Ogulinu među inim ovo, što sliedi:

„Iz odnosnoga izvješća ovdašnjega šumarskoga izvjestitelja Franje Čordašića razabrala je ova kr. zemalj. vlada, odjel za unutarnje poslove, sa zadovoljstvom: da u pomenutih predjelih u obće, a navlastito u području uprav. občina novljanske, crkveničke, krasičke i hreljinske stavljeni veliki prostori pod zabranu, a i oko umjetnih kultura, oko uzgoja i presađivanja biljka, te sadjenja hrastovog žira da se je revno i brižno nastojalo.

Glasom naglašenoga izvješća pokazuju osobito branjevine liep uspjeh.

Prostori bo, koji prije nekoliko godina jošte posve goli bijahu, počeli su se, čim su u branjevinu stavljeni, liepo zeleniti, te sada vidjeti je ondje već liepih gajica, kojim se čovjek upravo diviti mora.

Osobito u branjevinah, ležećih u području uprav. občina Novi, Crkvenice, opaziti je, kako se vegetacija, porasla iz žilja i korenja, reć bi iz samoga kamena diže tako bujno, da će tamo razmjerno malo popravaka umjetnom gojitbom trebati, i to samo na mjestih, gdje su ostanci prijašnje vegetacije palenjem vapnenica i čupanjem korienja od prije posve uništeni.

Što se tiče umjetnih gojitba, to se iz više spomenutoga izvješća razabire, da su prošle godine (1887.) stariji nasadi žalibože mnogo postradali od suše! no gojitbe, minule jeseni uspjele su u obće prilično dobro, nje koje pače potpunoma.

Medju timi kulturami iztiču se osobito nasadi, nalazeći se u području upravne občine Crkveničke, zatim nasadi, nalazeći se u području upravnih občina Novi, Krasica, Hreljin i Kraljevica, te grada Bakra.“

Iz dosad rečenoga držim dakle, da je nastojanjem oko zaplodjivanja krasa u Primorju tečajem godine 1888. obzirom na postojeće, ne baš povoljne okolnosti, ipak priličan uspjeh postignuo; nu povodom ovim nemogu inače, nego izjaviti, da taj polučeni uspjeh ide ne malo u zaslugu one gospode, koja su me kod toga napornoga rada brižno i požrtvovno podupirali.

U prvom redu označujem ovdje načelnika obč. Hreljin gosp. Nikolu Polića. Njegov liepi primjer sledili su pako: gosp. Car, bilježnik obč. Crkvenice i gosp. R. Kostrenčić, načelnik iste občine; g. R. Bačić, načelnik občine Trsat (Sušak) i gosp. Sabljak, bilježnik obč. Kraljevice, kojoj se gospodi najsrdačnije zahvaljujem u nadi, da će me i u buduće kripeko podupirati.

Dao Bog, da njihov liep i plemeniti primjer obodri i druge na slično pohvalno pregnuće!*

M. pl. B.

Upliv imele (liepak, *Loranthus europeus*) na prirast drva.

Piše Josip Ettinger.

Ova vrst nametnica kod nas je dobro poznata. Imela raste na hrastu i pitomom kestenu. U mnogih botaničkih knjigah čita se, da imela samo na hrastu raste, dočim sam ju ja skidao i brao sa pitomog kestena, od koje se u ničem razlikovala nije.

Kad sjeme ove vrsti imele u pukotinu mladje kore hrasta ili kestenova stabla dospije, onda ima tu prirodnu snagu, da se brzo uvieži pod korom lika i bjelike, gdje sa svojim mnogobrojnim tankimi žilicama obuhvati obseg grane, na kojem mjestu izraste okrugla ili dugoljasta kvrga, koju možeš više put vidjeti kao veliku običnu misiraču, iz koje se imela grmasto razraste.

Buduć mi nije iz dotičnih razprava poznato, u kojoj mjeri može imela biti na štetu stablu, na kojemu ona poraste, reći ću, što mi je u tom pogledu poznato uslied mog iztraživanja na hrastu lužnjaku, na kojem imela često raste. Ove zime u prosincu, kad se je brašće u šumi sjeklo, naišao sam na jedan oboreni hrast, koji je bio na panju u promjeru 86 cm. debeo i 120 godina star, a do vrha krošnje bio je 23 metra dugačak. Taj hrast imao je veliku krošnju i razgranjenu, te je imelom obilno nakićena bila. Na granah krošnje mogao sam nabrojiti sedam čbunâ imele u velike razgranjenih, a osim tih bijaše na krošnji vidjeti još četiri suhe otoke, i na istih stare izumrle kvрге imele, na kojima je nekad rasla.

* Milo nam je ovdje pripomenuti, da je gosp. M. pl. Bona naredbom vis. zem. vlade, odjel za unut. poslove, od 4. studenoga pr. god. br. 31730 za brižljivost oko pošumljenja primor. krša nagrađen sa 200 for., a naredbom od 5. veljače 1889. br. 2745. opet sa 200 for., te bi nas veselilo, ako bi se više takovih pregalaca našlo, koji bi naprezali sve svoje sile, da se goli primorski krš čim prije okiti ubavimi šumicami.

U pomenutu svrhu izabrah si jedan čbun imele, koji mi je u oči pao zbog liepe okrugle kvrge, na kojoj je porasla imela, ali što više, ta kvrga obrasla je hrastovu granu, koja se je upravo u sredini kvrge nalazila, te je sve to slično bilo vretenu predjom napredeno. Kvrga na kojoj je imela izrasla, imala je u promjeru 22 cm. debljine, a nad kvrgom produljena grana bila je suha i odavna izumrla, od koje se je još samo kratak čapurak vidio. Na ovom čapurku moglo se nabrojiti 47 godina, a bio je u promjeru 44 milim. debeo. Imela, koja je iz kvrge izrasla, imala je struk (deblo) u promjeru od 4 cm. debljine i u dobi od 17 godina. Doljni kraj grane, koji je imeli hranivo doprinosao, bila je od glavnog debla, iz kojega je izrasla, 4 metra dugačka i 7 cm. u promjeru debela i 62 godine stara.

Starost gornje produljene grane odnosno čapurka i imele skupa sbrojena slagale su se sa godinama donjeg kraja grane, koja je čbunu imele hraniva doprinosala.

Iz tih dokazâ može se konstatovati, da je onaj dio grane povrh kvrge zaostao u prirastu drva skoro za polovicu prama donjoj grani, koja je iz glavnog debla porasla.

Kod iztraživanja rastenja imele pade mi u oči, da je na krošnji jedna grana, na kojoj nije bilo imele i koja je posredno stajala uz onu, na kojoj je imela porasla, mnogo krupnija bila, nego što je grana s imelom bila, te sam dao tu granu prerezati i motrenjem pronadjoh, da je u promjeru 16 cm. debela i 62 godine stara, što se skoro posve slaže u godinama sa onom granom, na kojoj je imela porasla.

Otdud sledi, da su obje grane vrstnjakinje t. j. da su obe grane jednako stare, samo što je ona grana, na kojoj je imela porasla, imala samo 7 cm. u promjeru, dočim je ona, na kojoj imela nije rasla, imala 16 cm. u promjeru debljine i 62 godine. Po tomu je grana, na kojoj je imela porasla, na drvnom prirastu zaostala za 9 centimt. u debljini.

Glede razvitka i rastenja kvrge, na kojoj je imela rasla primjećujem, da je ta kvrga imala u promjeru 22 cm. debljine. Kvrgu dao sam prerezati po sredini, te sam u nutrinji našao, da je za jednu trećinu šupa i nešto truležom izpunjena, koja trulež dolazi od drveta one grane, koju je kvrga obrasla, te u istoj iztrunila. Drvo kvrge jest bijelo, tankimi žilicama imele u drvo bjelike zarašteno i prepleteno, što se samo sitnozorem razabrati može. Drvo te kvrge veoma je gusto, žilavo i osobito tvrdo, ako je suho. Često se opaziti može, da na izrasloj ovećoj kvrgi uz imelu još gdjevoja hrastova grančica izraste; nu takova grančica ondje samo životari, jer joj je prirast na drvu posve neznatan, kano da je na krasu rasla. Što se tiče čbuna imele, koji iz kvrge raste, to su mu grane posve krke; struk mu je kratak, a riedko vidjeti ga je od 4—6 cm. u promjeru debela. Drvo imele je mekano sve dotle, dokle je friško, ali čim se osuši bude tvrdo i žilavo i slično je boji jalševoj. Godišnji godovi dosta su vidljivi, a prirast drva je malen, kako sam se o tom mogao osvjedočiti od njenih odrezaka debla, od kojih je odrezaka jedan kotur bio 4 cm. u promjeru

i 17 godina star, drugi od 3 cm. u promjeru i 11 godina, a treći od 2 cm. i 8 godina, a četvrti od 1·5 cm. u promjeru i 5 godina star.

Plodom (bobuljicama) rodi imela svake godine, dakle nije osjetljiva proti nepogodam vremena.

Da se još pobliže osvjedočim o učinjenom pokusu, odabrao sam jedan mlađji primjerak hrastove grane, na kojoj je imela rasla. Na toj grani nalazila se je kvrge od 5 cm. u promjeru debela i 7 godina stara. Gornji vrh hrastove grančice povrh kvrge, koju je kvrge obuhvaćala, bio je već suh i 8 mm. u promjeru debeo, te 8 godina star. Doljnji kraj grane niže kvrge imao je u promjeru 17 mm. i star 14 godina, a to očito dokazuje, da godišnji prirasti imele i prirast gornje grane u suglasju stoje sa doljnjim krajem grane izpod kvrge u godinama. Odtud možemo lasno starost imele saznati, ako prije pronadjemo godišnje priraste grane povrh kvrge i prirast godina iste grane izpod kvrge, te ako k tomu dodamo onoliko godina gornjoj grani, da bude sa doljnom u godinah jednaka. Taj broj dodatka godina pokazuje nam starost čbuna imele, jer čim se imela na grani uvrieži, te u kvrgu uraste, odmah zaprieči, da hranivo u gornju granu uliesti nemože, a tim malo po malo prestane kretanje mezgare u gornji dio grane, koja se u kratkom vremenu osuši i opane, te ostane sama kvrge na vrh grane sa rastućom čbunastom imelom, kako ju obično vidimo na vršiki hrasta samcatu, „kano„da je na grani nataknuta.

Dalje pokušao sam iztražiti na istom hrastovom stablu, da li je imela na deblo glede prirasta na drvu štetonosno uplivala. Isti hrast bio je, kako sam jur naveo, 120 godina star. Od toga hrasta izmjerio sam od debela ćutak, koji je bio 8 metara dugaćak i popriećno u promjeru 68 cm. debeo, a to ćini drvnu gromadu od 2.905 kb. met.

Da pronadjem naime u koliko je imela štetonosno uplivala na prirast, trebalo je da pronadjem prirast drva na drugom hrastu, na kojem imela nije rasla. Za tu porabu bijaše baš susjedni hrast oboren, koji mi je za pokus dobro došao. Isti hrast stajao je od prvašnjeg 23 metra udaljen, a bio je jednake visine i jednakoga oblika krošnje s onim prvim, a porasao je na istom tlu od iste naravi i na jednakom prostoru, te je bio 120 godina star, a u srćini pod-puno zdrav. Na tom za pokus odabranom hrastu izmjerio sam ćutak debela od 8 metara duljine, a bio je popriećno u promjeru 73 cm. debeo, što ćini drvnu gromadu od 3.348 kb. met. Ako sad odbijemo zapreminu drva od ćutka onog hrasta, na kojemu je imela rasla, od zapremine drva od ćutka onog drugog hrasta, na kojemu nije bilo imele i koji nam je za pokus poslužio, onda ćemo viditi, da je zapremina ćutka od onog prvog hrasta za 0·443 kub. met. manja. Uzmemo li k tomu još umanjeni prirast drva od krošnje, koji će isto tolik biti, kao što je na ćutku debela: to je onaj hrast, na kojemu je imela rasla izgubio u drvnom prirastu 0·886 kub. metra. Taj gubitak prirasta progutala t. j. potrošila je imela u vremenu od 50—60 godina, a za dokaz toga služi to, što su oba hrasta do 70 godine u prirastu drva jednako nupredovala, te je onaj sa

imelom okičen hrast započeo nakon 70. godine u prirastu drva zaostajati, a od tog vremena dolazi onaj manjak na prirastu drva tog hrasta.

Gdje se imela u većoj množini po hrastovih razplodi, što se često opaža u naših starih hrastovih šumah, gdje skorom na svakom hrastu imela raste, pa ako bi na takovoj plohi imelom nakičeno hrastovo stablo za uzor proračunavanja stojbinske vrstnoće uzeli, ondje bi mogli lahko stojbinu za jedan razred niže ucieniti, nego što bi smjeli učiniti. Naravno je, da se kod iztraživanja stojbinske vrstnoće upliv imele na prirast drva u obzir neuzima, jer se ista samo mjestimice nalazi. Pa ipak je važno, da se o njenom razplodu i štetonosnom uplivu na prirast drva pobliže upoznamo.

Druga vrst imele naime biela imela (*Viscum album*) raste većinom na voćkah i na drugom šumskom drveću. Ona može štetonosno uplivati na razvitak ploda, ako na krošnji mah preotme, a napokon može i ciele grane voćaka osušiti i stabla uništiti, ako se neodrežu one grane, na kojim raste takova imela, buduć čbun imele, gdje se na grani izleže, može živiti 20—30 godina.

Treća vrst imele jest žuta imela (*Viscum oncedri*), a raste samo na borovici, koja u hrvatskom Primorju raste, a koju primorci „Smrika“ zovu. Na ovakovoj borovici raste ta nametnica, kojoj su listići slični mahovini i u gomili gusto srašteni.

Šumarsko-trgovačka razmatranja.

Istom što je izmedju kr. državnog šumskog erara i drvarske tvrdke Felix Neuberger i sin iz Budimpešte sklopljena veleprodaja šumâ, koja je u prošlogodišnjem svezku IV. „Šum. lista“ pod gornjim naslovom pobližje opisana, te usljed koje veleprodaje razvio se je živahan pokret i promet sa šumskimi surovinami u kapelskih šumah s ove i s one strane, razpisala je imovna občina ogulinska na svom uz državne šume neposredno susjednom teritoriju u Velikoj Kapeli veleprodaju od 90109 jelovih, smrekovih, bukovih i javorovih stabala, sposobnih za raznovrstnu proizvodnju. Takova stabla procijenjena su na 1077601 for. 15 novč. s ukupnim sadržajem drvene tvarine od 409882 kub. met.

I k ovoj veleprodaji nalazeći se šumski predjeli leže u istih onih prometnih okolnostih i udaljenostih prama svjetskim obćilam, u kojih leže i šum. predjeli kr. državnog šumskog erara, a sama procijenjena drvena gromada imala bi se najdulje za 10 godina izrabiti.

Veći i najglavniji dio drvene gromade sačinjava takodjer ovdje jelovina i smrekovina, jer je ima 54142 stabla sa 425453 kub. met., dočim ostatak od 34967 stabala sa 84429 kub. met. otpada na tvrdo drvo; napose pako od tog na bukovinu sa 30579 stabala i sa 65490 kub. met. a na javorovinu sa 5388 stabala i sa 18939 kub. met.

Pošto su dakle jednaki uvjeti kao i kod kr. državnog šumskog erara, to je bila posve opravdana bojazan, hoće li imovna občina ogulinska kod konkurencije, koju je tvrdka Neuberger sa niskimi erarskim cijenami stvoriti mogla, postići od potonjih cijena mnogo povoljnije ponude.

Kr. državni šumski erar prodao je naime svoj desetgodišnji po prilici 30000 kub. met. jelovine i smrekovine na godinu sačinjavajući etat u tih šumah za prvih pet godina kubični metar u okruglom stanju bez kore premjereno sa dva vrijednostna razreda po 2 for. i po 1 for., a drugo petgodište po 2 for. 30 novč. i po 1 for.

Razred prvi zaprema deblovinu do 45 cm. srednjeg promjera bez kore na tanjem kraju, dakle ono, što ogulinska imovna občina u prodaji svojoj pod čistom deblovinom smatra.

Drugi razred računa se od 45 cm. srednjeg promjera niže, odnosno kod stabla više prama vršku, što ogulinska imovna občina u medjugranjevinu ubraja.

Koliko nam je iz iskustva poznato, odpasti će na drugi razred, dakle kubični metar po 1 for. bar trećina drvene gromade, a upravo nam je drago, da nam to iskustvo potvrđuje i potanka procjena ogulinske imovne občine sa 221931 kub. met. čiste deblovine i 103522 kub. met. medjugranjevine kod 54142 konsignirana jelova i smrekova stabla.

Dapače mogli bi uztvrditi, da će kod intenzivnog izrabljenja prodanih sastojina u drugi vrijednostni razred spasti više od trećine drvene gromade, jer će u gustih sastojinah biti dosta stabala, koja će se prsnim promjerom sa korom od 45 do 50 cm. izvaditi morati, a s druge strane biti će kod prestarih sastojina mnogo stabala, gdje će se donji dio stabla (tako zvana „oguzina“) uslied truloće daleko kao tehničko nekoristna odpiliti, i premjerba tek od 45 cm. promjera obaviti.

Svakako ćemo mi za ovaj put ostati kod naše trećine, pa ćemo malo dalje u kratko izkazati dobitak, koji će tom veleprodajom na mehkome drvu kr. državni šumski erar postići.

• Imovnoj občini ogulinskoj moralo je sigurno stanje svjetske drvarske trgovine dobro poznato biti, kada je ona svoje izklične cijene u oglašenoj veleprodaji toli smjelo uglavila, jer one kod jelove i smrekove čiste deblovine pristojbu državne veleprodaje za 50%, a kod medjugranjevine čak za 125% nadvisuju!

Komu onda uspieh dražbe kod takovih izkličnih cijena i u tih okolnostih nebi bio dvojbena?

Pa gle, ipak se je našla povoljna ponuda one iste drvarske tvrdke, koja je sa kr. državnim šumskim erarom pred godinu dana sklopila u susjednih predjelih prije spomenutu veleprodaju.

Prodaja drva u ogulinskoj imovnoj občini, za koju je sa tvrkom Neuberger sklopljen ugovor jur u kriepost stupio, proteže se na sva u početku spomenuta

jelova, omorikova, bukova i javorova stabla, koja su na površini od 5012.41 katastralnih rali u ogulinskoj, plaščanskoj i brinjskoj šumariji konsignirana, te koja će se osim toga još na temelju izdanih uplatnih doznaka imati opreznim načinom preborne sječe na panju doznačiti i obračunati po premjerbenih propisih, valjanih za gornju krajinu.

Kupac plaća imovnoj občini za svaki tehničko sposobni kubični metar, koji će se obračunati po srednjem promjeru stabla bez kore i to:

Bukovine sa 1 for. 55 novč., javora rebrenjaka (Fladerachorn) za glasbila sa 6 for., javora za drugu gradju i tvorivo sa 2 for. 54 novč. jelovine i smrekovine (čiste deblovine i medjugranjevine) sa 2 for. 58 novč. te je kupac po obavljenoj premjerbi vlastan iz dotičnih stabala ma koju vrst gradje, tvoriva ili liesa izradjivati.

Ostali uvjeti, kao i oni glede opredjelenja tehničke sposobnosti, te najmanje duljine i debljine pojedinog djela stabla, utanačeni su poput onim u ugovoru sklopljenim sa kr. državnom šumarskom upravom.

Tvrđka obvezuje se svu kupljenu drvnu gromadu u plaščanskoj šumariji najmanje za 7, a u ogulinskoj i u brinjskoj najmanje za 10 godina izplatiti, izraditi i izvesti. Ista tvrđka započeti će svoj rad još ove godine u ogulinskoj i plaščanskoj šumariji, a u brinjskoj pako najkasnije dođućee godine.

Sbog intenzivnijeg i racionalnijeg izredjivanja, a po tom i unovčenja kupljenih stabala obvezuje se tvrđka u okolici Ogulina, odnosno u okolici prodanog predmeta, ili između Ogulina i Senja ili čak i u samom Senju sagraditi tri parne pile, a bar jednu od postavljenih trih parnih pila za celog trajanja uglavljenog ugovora u redu držati.

Obe kupnje po tvrđki Neubergeru i sinu slične su si osim ciena kao brat bratu, pa ćemo ovdje nastojati u kratko glede glavne drvne tvarine, dakle jelovine, smrekovine i bukovine, u brojkami učiniti prispodobu između jedne i druge veleprodaje.

U kr. državnih šumah izraditi će tvrđka Neuberger i sin u desetgodištu oko 300000 kub. met. jelovog i smrekovog drva, a uzeti ćemo, da će isto toliku okruglu svotu tvarine i u šumah ogulinske imovne občine izrabiti.

Ciene za drvo u kr. državnih šumah ustanovljene su za prvih pet godina, u kojih će se izraditi 150000 kub. met., sa 2 for. i sa 1 for. po kub. metru, dake će biti:

100.000 kub. met. po 2 for.	200.000 for.
50.000 " " " 1 "	50.000 "

Drugo petgodište čini ciena za ostalih 150.000 kub. met. po 2 for. 30 novč. i po 1 for. po kubičnom metru, dake opet za:

100.000 kub. met. po 2 for. 30 novč.	230.000 "
50.000 " " " 1 " — "	50.000 "

dakle dobit će država za mehko drvo ukupno 530.000 "

Ciena imovne občine nadvisuje državnu u prvih pet godina za 35%, a u drugom petgodištu za 28%, dakle popriečno za 31 1/2 %.

Imovna občina ogulinska dobiti će po tom za isto doba i za istu množinu drvene gromade od 300.000 kub. met. svojom popriečnom cienom od 2 for. 58 novč. svotu od 774000 for. dakle od države za 244.000 for. ili 31 1/2 % više.

Imovna občina unovčiti će u to doba, uzev okrugli broj 65.000 kub. met. bukovine po 1 for. 55 novč što čini 100750 for.

Neka kr. državna šumarska uprava istodobno unovči takodjer samo 65.000 kub. met. (po ugovoru 100.000 kub. met.) to će dobiti za tu količinu bukovine po 1 for. 30 novč. 94500 for., dakle manje od imovne občine za 16.250 for. ili 16 %

Nama je osobito ugodno, da ogulinskoj imovnoj občini možemo na toli povoljnoj prodaji čestitati, jer kako se vidi, prodala je ona na 325453 kb. mt. procijenjena jelova i smrekova stabla za 83966 for. 74 novč., dakle prama izključnoj za jelovinu i smrekovinu uglavljenoj cieni od 900.701 for. 65 novč. samo za 61032 for. 91 novč. ili 6 3/4 % nepovoljno, što je najboljim dokazom, da razglašena konkurencija i padanje cinâ na prekomorskom drvnom tržištu našoj šumskoj produkciji nemože tako lahko nahuditi, ako si misaminerazložnom spekulacijom posao i trgovinu u vlastitoj zemlji na korist inozemstva ne-kvarimo.

Možemo napokon čestitati i tvrdki drvarskoj Neuberger i sin, koja kod ova dva kupa sigurno štetovati neće, jer je popriečna pristojba obijuh kupljenih objekta po kubičnom metru jelovine i smrekovine za prvih 5 godina sa 2 for. 12 novč., a dalje sa 2 for. 22 novč., te bukovine sa 1 for. 42 1/2 novč. još uvijek tako povoljna, da joj nijedan drvotržac gorskih krajeva uz savjestnu i točnu premjerbu prigovoriti nemože.

P—c.

LISTAK.

Društvene viesti.

Sjednica upravljajućeg odbora našega društva obdržavana je dne 4. ožujka t. g u društvenih prostorijah pod predsjedanjem p. n. g. M. Dursta, a u prisutnosti gg. odborskih članova: J. Ettingera, H. Grunda, F. Kesterčaneke, J. Kuzma, A. Soretića i M. Vrbanića, kojom prigodom je razpravljeno više društvenih i nekih administrativnih predmeta, stavljenih na dnevni red. Podjedno bje ovjerovljen zapisnik prediduće odborske sjednice od 31. prosinca 1888.

Sa drvarskog tržišta.

Dražba stabala. Otočka imovna občina oglasila je ponovnu dražbu stabala na temelju drvosječne osnove za prometnu godinu 1889. na 11. travnja 1889.

Za prodaju stojeća drvena gromada sastoji od 11.563 jelovih, smrekovih, bukovih hrastovih i borovih stabala za raznu gradju i lies sposobna, ima ukupno kubičnu sadržinu od 27.422 tvrda metra, te u vrijednosti od 74.733 for. 51 nvč.

Osim toga ima se još unovčiti drvo u redovitim sječinah, u kojih nije drvo prijašnjih godina prodano.

Dražbeni uvjeti:

1. Popust od izključne cijene iznaša za ponude, glaseće na pojedine prodajne hrpe (sječine) 10⁰/₀; za ponude, glaseće na sve hrpe koje od prvih trijuh šumarija (Otočac, Sinac, Kosinj) 15⁰/₀; a za one glaseće na sve hrpe tih trijuh šumarija 20⁰/₀.

Konačno dobivaju ponude, glaseće na sve hrpe Koreničke šumarije popust od 25⁰/₀.

2. Propisno biljegovane ponude, providjene sa 5⁰/₀ vadiuma imaju se najdulje do podne 11. travnja 1889. gospodarstvenomu uredu otočke imovne občine podnesti, jer se na kasnije prispjele ponude obzir uzeti neće; a na svakoj takovoj ponudi mora izvana izrično navedeno biti, na koju hrpu ili šumariju glasi.

3. Dostalac imati će položeni vadium na 10⁰/₀ jamčevine popuniti čim njegova ponuda po gospodarstvenom odboru imovne občine prihvaćena, te po visokoj kr. zem. vladi potvrđjena bude, svakako se ali to imade učiniti prije podpisa sklopljenog ugovora.

4. U ponudi imade se navesti, da su kupcu svi dražbeni uvjeti dobro poznati.

5. Za 14 dana nakon odobrenja ugovora imade se ukupno dostalna cijena u blagajnu gospod. ureda uplatiti, nu dozvolom vis. kr. zem. vlade može kod veće kupovnine ista i na obroke prema izdanim doznačnicam slijediti.

6. Stabla doznačiti će se i premjeriti, te izradjena gradja certificirati polag ovdje uvedenih propisa, pa će prema toinu kupac na premjerbu nadoplatiti ili će mu se više uplaćeni novac povratiti.

7. Stabla je dozvoljeno ljeti i zimi obarati, a rok izradbe i izvoza ustanovljuje se do 31. prosinca 1889., koji se rok prema obsegu prodaje u ugovoru i produljiti može.

8. Kupac imati će se strogo držati svih ovdje običajnih šumsko-redarstvenih propisa, koji se kao i posebni dražbeni uvjeti kod gospodarstvenog ureda za uredovno doba saznati mogu.

P—c.

Šumarsko i gospodarsko knjižtvo

Buhač, *pyrethrum cinerariaefolium*. Pod ovim naslovom ugleda svjetlo i drugo izdanje brošure vrloga pisca P. L. Biankini-a sa jednom grafičnom tablicom, koju brošuru dobismo od skoro u ruke. Gosp. čestiti pisac, poznat nam vrlo dobro s osobita obsežnoga djela „o uzgoju i njegovanju cvieća uresnog grmlja i drveća“, koje je o svom trošku izdala uprava „gospodarskoga poučnika“ u Šibeniku, preporuča našim gospodarom kulturu buhača, ter poučava popularno i obsežno gojenje te vrsti biljke. Naročito je zanimiva grafična tablica, koja nam predložuje pregled o raščedenju i padanju cijene buhačeva cvieta od 1. siečnja 1879. do konca godine 1888. a uzeta je srednja cijena od polučenih cijena u Staromgradu, Šibeniku i Dubrovniku. Razabiremo nadalje iz rečene brošure, da se u Dalmaciji, Crnojgori i Hercegovini proizvadjna na godinu samo 8—14 hiljada kvintala buhačeva cvieta, (jedan kvintal = 100 kilograma) a trgovina buhačem usredotočena je osim predspomenutih trijuh gradova još u Trstu, Beču i Berlinu. Cijena je knjizi 40 novč.

Glasnik hrvatskoga naravoslovnoga društva, god. III. br. 6. za studeni i prosinac, što ga uređjuje S. Brusina donosi slijedeće razprave: Kramer A. „O klasifikaciji lozinah odlika“ (*Vitis vinifera* L.) s osobitim osvrtom na hrvatske; Heinz

dr. A. „Bakteriološka analiza zagrebačkih plitkih voda“; Gorjanović dr. D. „Zagrebački vodovod sa gledišta geološkoga i hidrografijskoga (s drvorezom); Kosić V. „Dodatak prilogu za dubrovačku nomenklaturu i faunu ptica.

Osim toga ima u raznih viestih: Kamenar E. „Cochliopodium bohemicum n. sp.“; Šebišanović Gj. „Proljetno pojavljivanje koleopatra oko Varaždina“ god. 1888.; Isti „Tko je najveći neprijatelj kornjačin?“, Brusina S. „Formen des Pilzreiches aus Slavonien“, „Strani gosti i sbirka ptica nar. zoološkog muzeja“ i „uztuk“ od istog pisca; Tchusi V. „Richtigstellung der Notiz „Ardea bubulcus“ iz Obedske bare“ i napokon Kelombatović G. „Cefalopodi dibranchiati del Circondario marittimo di Spalato“.

Iz bogata sadržaja u br. 6. rečenog „Glasnika“ razabrati će naši članovi, da su dotične razprave ne samo zanimive po sadržini, nego su i veoma poučne, a za to nam jamči čuveni naravoslovac i urednik S. Brusina. Neke razprave zanimati će i naš šumare, buduće i mi šumari moramo proučavati „naravoslovje“ u obće, ako hoćemo, da zaslužimo pravo ime „šumara“, pa s toga i ovom prigodom upozorujemo naše članove, da se predplate na „Glasnika“, za koji se plaća 6 for. na godinu.

Lovstvo.

Lov na divokoze u gornjoj dolini Neretve. Vadimo iz „Waidmanns-Heila“ sliedeći za nas zanimivi opis o lovu na divokoze u Hercegovini:

Kroz podulji boravak u Hercegovini bila mi je kao strastvenom lovcu prilika pružena, da više put na divokoze lovim. Koliko sam opaziti mogao, Hercegovina je prilično bogata na toj divljači, čemu kamenite strme brdine mnogo doprinosaju. Područje na izvoru Neretve kao i gornjeg toka te rijeke čini znatnu iznimku običnih svojstva heregovanačkog tla. Hercegovina je opustošena, dočim je područje kod izvora Neretve i u njenom gornjem toku vrlo šumovito.

Neretva izvire u obćini Birač, kotara Gacko, te teče krasnim bukovimi porastlinami okruženom užinom prama Pridvorici, Podcelje-Ulok i t. d.

Moje lovno područje bijaše Pridvorica i pećine kod Podcelja.

Moram unapried još spomenuti, da usljed cvatućeg stočarstva u Hercegovini stanovnici poput alpskih gorštaka u lietu svoju stoku na planinske livade tjeraju i tamo preko lieta ostaju.

Medju ostalimi su osobito Zelengora, Lebršnik, Dumoš, Baba i t. d. visočine, kud stanovnici svojom stokom zalaze. Kada stada te visočine tako rekuć poplave, onda se povlači divljač tih gorskih orijaša (na pr. Volnjak kosa sa vrhunci od preko 2400 met.) na manje uznemirena mjesta.

Takovi krajevi su Pridvorica i Podcelje.

Koncem srpnja odputih se iz Gacka u pet satih jaha odaljeni Barač, gdje sam kod Djematbaše, Dedaga Logo, (starješine) toli neočekivano gostoljubivo primljen bio, da nemogu propustiti, da donjekle nepripovjedam o obitelji Logo, buduće se može pripetiti, da će se mnogi od lovaca bivših u Čemernu na kordunu, koji ove redke pročita, ugodno sjećati obitelji Logosa. Tri su brata: Dedo, Salich, takodjer Šobo zvan i Adem, a Šobo Logo ujedno je i lugar.

Kao imućni Muhamedanci obitavaju u solidno gradjenoj kući, u kojoj se nalazi jedna soba za strance po evropejski i osobitom čistoćom uređjena, koja okolnost je u Hercegovini osobito važna, jer ja i sigurno mnogi drugi mogli bi koješta o konacih i o probavljenih tamo noći pripovjedati.

Kod Loga prenoćio sam, po turski pripravljenju večeru tečno sam pojeo, a velikim strahopoštanjem bude mi i vino ponudjeno, od koga se ipak strogovjerni muhamedanci neokusiše.

Zorom odjaših sa Ademom i Šobom Logo, svaki puškom oboružan, a u 1¹/₂ sata udaljenu Pridvoricu, gdje nas je Agan Cik, stari i izkusni lovac sa četiri pogonića dočekao.

Kod običajnog napitka kave sastavismo lovnu osnovu. Agan Cik original je svoje vrsti. Kod starosti između 60 i 70 godina strastven je lovac i neustrašiv pjenjač. Kadno je god. 1882. ustanak u Hercegovini vladao, ležala je u džamiji od Pridvorice jedna satnija lovaca. Zapovjednik satnije morao je biti revan i dobar lovac, jer mi je Agan Cik od njega mnogo sa poštanjem pripovjedaio. Jednoć se je prilikom jednog lova dogodilo, da je jedan momak satnije iz neopreznosti Aganu Ciku tane kroz kukove prosvirao. Ovaj nastojao je međutim obzirom na svog lovačkog druga, da taj prestupak zabašuri, premda je 6 mjeseci u postelji obležao. Doista liep odnošaj u ustaškoj pokrajini između vojnika i urođenika!

Način lova, kojim kanismo poslužiti se, bijaše kombinovan — najprvo htjedismo loviti samo sa pogonićima, a onda i sa psi.

Zemljište je po prilici sljedeće:

Iznad Nereve diže se bukova šuma do visine oko 800 met., zatim slijedi livada; povrh iste opet šuma do 1100 met., onda strme, gole pećine do visine od 1500 do 1600 met. — pristaništa divokoza — gore se svršava zemljište u prilično ravne livade i šume. Mi se lovci odputismo na stajališta iznad pećina, naravski s druge pristupne strane. Upotrebljeni pogonići bijahu kao takovi izvrstni. Za 40 novč. i za smotčić duhana po 4 novč. idu neumorno; neplaše se pogibelji; penju se kao same divokoze i bjesne tako rekuć od lovačke strasti. Za posjednuće stajališta dovoljna su 4—5 lovca i toliki broj pogonića za dotjeravanje divokoza. Svrši li se jedan pogon, prelazi se na drugi tako, da sam u jednom danu pet pogona učiniti mogao. Kod mnogih pogona upotrebili smo i ogare (brakirce). Razumjeva se, da smo veselo na divokoze pucali, i mnogu ustrielili. Dobre noge i sigurna ruka potrebna je, da se dočepaš lovine.

Nuzgredno moram još spomenuti, da niže ležeće šume sakrivaju srne i mnogo medveda, pa bi bilo doista osobito uživanje, kad bi se jedne jeseni u Boraču lov lovio, što našim imućnijim lovačkim ljubiteljem osobito preporučamo.

Odnosi u zemlji su uredjeni; ondje vlada nevjerovatna sjegurnost, pa se mora samo velikom neznanju pripisati, tko misli, da su okupirane zemlje pune razbojnika, jer se je od godine 1882. toga mnogo promijenilo.

Tko namjerava u okupiranih zemljah loviti, neka neide u okružna veća mjesta povjeriti se uredovnim poslom preobterćenim višjim šumarskim organom, koji međutim nisu ni lovci, već neka više u nutrinju zemlje ide, gdje doduše neće divljač kao u sačuvanom i gojenom srezu naći, jer ovdje vlada slobodan lov, pa se divljač nahodi u svom prirodnom stanju, ali će baš za to ovdje ubijena zvierka lovcu učiniti veće veselje, nego od podređenih organah privedene žrtve modernog lovstva. S—c.

Prve šljuke. Dne 12. ožujka t. g. po liepom i prilično toplom danu poslujuć u šumi zvanoj „Kotar“ u okolici petrinjskoj, digao sam u vrlo kratkom vremenu prve šljuke, tri komada —k.

Osobne viesti.

Imenovanje kod autonomne šumarske uprave. Ban kraljevina Hrvatske, Slavonije i Dalmacije imenovao je na temelju § 65. zakona od 5. veljače 1886. ob ustroju županija i uredjenju uprave u županijah i kotarih kr. županijskim nadšumarima i to: Dosadanjega županijskoga nadšumara Ivana Kadlečka za područje županije sriemske sa sjedištem u Vukovaru; dosadanjega županijskoga nadšumara Josipa Šmidin-

gera za područje županije požeške sa sjedištem u Požegi; dosadanjega županijskoga nadšumara Franju Kesterčanka za područje županije zagrebačke sa sjedištem u Zagrebu; dosadanjega županijskoga nadšumara Ladislava pl. Kraljevića za područje županije virovitičke sa sjedištem u Osijeku; dosadanjeg privr. kr. šumara Marina pl. Bonu za područje županije modruško-riečke sa sjedištem u Ogulinu; dosadanjega šumara ivanečkoga i namjestnoga županijskoga nadšumara Josipa Malnara za područje županije varaždinske sa sjedištem u Varaždinu; te dosadanjega šumarskoga taksatora ogulinske imovne občine Eduarda Kozjaka za područje županije ličko-krbavske sa sjedištem u Gospiću.

Imenovanje kod državne šumarske uprave. Kr. ugarsko ministarstvo za poljodjelstvo, obrt i trgovinu imenovalo je u području kr. šumarskog ravnateljstva u Zagrebu nadlugarima I. razreda novog sustava i to: lugare I. razreda Rudolfa Zazulu, Peru Stankovića, Marka Crkvenca, Tanasiju Maričića, Števu Šugovića, Ivana Markovića.

Nadlugarima II. razreda i to: lugare I. razreda: Miška Novaka, Vasu Kneževića, Matu Adamovića, Marka Ljubičića; II. razreda Pavla Tomljanovića, Antuna Stipanovića, Nikola Serbića.

Nadlugarima III. razreda i to: lugare I. razreda: Andriju Špoljarca, Vuju Uzelca; lugare II. razreda: Ivana Artingera, Andriju Krulca, Ivana Frankovića, Dragutina Maliku, Franju Miloša, Mihajla Žalca, Nikolu Puškara, Franju Kovačevića.

Lugarima I. razreda i to: lugare II. razreda Stevu Franješa, Mihajla Juzbašića, Jakova Horduka, Luku Lisea, Dmitra Samića, Ivana Bubanovića, Ivana Stipetića, Matu Galogažu, Radu Kosanovića, Nikolu Marasa, Franju Žilića, Radu Manojlovića, Franju Dujmovića, Adima Komljenovića.

Lugarima II. razreda i to: lugare Josu Višnića, Mihajla Komadinu, Mihajla Manojlovića, Adama Kovačinu, Ivana Jankovića, Mihajla Uzelca, Ivana Gažu, Imbru Mikeca, Stevu Cvitanovića, Iliju Vučinića, Franju Rotkovića, Mihu Matosovića, Janka Stankovića, Moju Gruborovića, Josu Šubarića, Ivana Dabića, Filipa Diklića, Fabiana Rogića, Miloša Novkovića, Nikolu Plavljanića, Ivana Tomljenovića, Peru Aleksića, Simu Grbu, Pavla Bobića, Lazu Banjeglava, Alojsija Vučetića, Gjuru Veljačića, Tomu Blaževića, Franjo Grubišića, Antuna Budiselića, Antuna Golca, Antuna Grgurića.

Lugarima III. razreda i to: lugare II. razreda Kuzmu Forenbachera, Stevu Bradičića, Ivana Lipovca, Nikolu Šubata i Nikolu Švoba.

† **Umro.** Dne 25. ožujka umro je naglom smrću zemalj. kulturni viečnik, providnik vlastelinstva Slavetić i član našega društva Dragutin Stech. Rodom Čeh, bio je ipak svom dušom odan hrvatskom zavičaju, te od svijuh, koji ga poznavahu, obće štovani. Oplakuje ga udovica sa troje neobskrbijene djece. Pokoj mu duši!

Sitnice.

Puh. Njeki dr. Cech opisuje lov na puha i njegovu uporabu u aust. šumar. novinah br. 311. pr. g., te medju ostalim veli:

„Hie und da sieht man auch in Kroatien Pelzmützen aus dem silbergrauen und weissen Felle der Siebenschläfer; allein zu einer kroatischen Spezialität hat es dieses Pelzwerk in Folge der Indolenz der Bewölkerung noch nicht gebracht.“ Nadalje kaže: „Da sich diese Nagethiere von Bucheln, Kastanien und Haselnüssen nähern, so glaubt der kroatische Bauer, dass es ein Luxus wäre, das Wild vor dem Braten auszuweiden und da er zu indolent ist, um das schöne Fell zu verwerthen und zu Faul um sich die Mühe zu nehmen, das Wild abzuhäuten, so wird der getödtete Siebenschläfer einfach auf einen Holzspieß aufgesteckt, mit Haut und Haaren am Feuer gebraten und solcher Art auch verspeist.“

Opisom ovim htjede taj mili kulturträger kazati o hrvatskom seljaku toliko, da nije ništa bolji od tako zvanih divljaka ili ljudoždera.

Ja se pako oslobodjujem u obranu moga naroda uzvratiti tom dr. Cechu, da bi od njega vitežki bilo, da se je prije, nego što je počeo onako bulazniti, potrudio do prvog boljeg našeg zagrebačkog krznara, pa bi čuo, zašto se puhova koža u krznarstvu neizplati, dosljedno zašto se taj specialität u nas do danas razvio nije. — Pisati laži, kakove je napisao učeni doktor Cech, eclatantno dokazuju daleko veću indolenciju njegovu, nego što ju je tobož kod hrvatskog seljaka našao.

Zašto se nije učeni doktor propitao kod prvih gurmana, pa bi sigurno čuo, zašto je puh sa čisto degorenom kožicom daleko tečniji, nego švabski oderani jarac ili ukoženo prase a tako je i perad slastnija i hranivija, nego kad se odere.

Ovo tvrde mnogi i o voću, koje je u ljuski, pa ga samo takova traže i kupuju, jer je slastnije, nego oguljeno.

Taj dr. Cech da se je potrudio upoznati bolje život hrvatskog seljaka, onda bi se sigurno osvjedočio, da bi se hrvatskomu seljaku sgrstalo samo čuti, a ne viditi, da doktorovi zemljaci jedu najvećim miljem svakovrstnu divljač onda, kad već tuhne i skoro psve pomodri od gnjiloše. Ali da — to po mnienju dr. Cecha pokazuje izvanrednu uljudbu njegovih zemljaka — fin nos i bog ti ga znaj, što još ne. Hrvatski seljak kao divljak nebi se za živu glavu takova trula mesa ni dotaknuo, a kud i kamo ga jeo — ergo za to je divljak.

Mi bolje poznamo našeg hrvatskog seljaka, nego što ga je letimice mogao proučiti dr. Cech, pa čast njegovom doktorstvu, ali to nam mora dopustiti, ako mu u brk kažemo, da laže; jer naš hrvatski seljak ne samo što puhu izvadi utrobu, nego očišćenu puhovinu prije opere, nego što će ju izpeći. Takovu puhovinu sigurno bi požudno jeli i „konjožderci“, kojim danas kod nas hvala bogu još traga neima ili „Quargelfresseri“, kojim je najveća slast, ako mogu žive erve gutati. Ali čekaj mujo! da te erve hrvatski seljak jede — onda bi bio barbar, indolentan i bog ti ga znaj, kakove ujedljive prišivke nebi mu dr. Cech prišio.

Tko je bliži divljakom — hrvatski seljak ili Quargelfresseri — o tom neka dr. Cech po miloj voljici razmišlja. Dixit!

Zaključni račun mirovinske zaklade sbora službenika križevačke imovne obćine u Belovaru za godinu 1888.:

A. Prihod:

	u gotovom	u efektih
1. Blagajnički prenos od geđine 1887.	for. 100·30	for. 7030·—
2. Prinos osoblja i imovne obćine	„ 1229·65	„ —·—
3. Kamati glavnice	„ 651·72	„ —·—
4. Odplaćene glavnice	„ 300·—	„ —·—
5. Globe	„ 12·—	„ —·—
6. Predujmovi	„ 122·10	„ —·—
7. Zadužnice zajmova	„ —·—	„ 2050·—
Ukupno	for. 2415·77	for. 9080·—

B. Razhod:

	u gotovom	u efektih
1. Zajam na zadužnice	for. 2050·—	for. —·—
2. Predujam	„ 62·77	„ —·—
3. Odpis glavnice	„ —·—	„ 375·—
4. Blagajnički ostatak danom 31. pros. 1888.	„ 303·—	„ 8705·—
Ukupno	for. 2415·77	for. 9080·—

Uprava mirovinske zaklade sbora službenika imovne obćine križevačke.
U Belovaru, dana 31. prosinca 1888. Tomo Bogović, tajnik.

mirovine i milostinje	for. 1160.—;
i konačno izdatci na prijetke, kao i povratak premjenbenih razlika,	
te izdatci vanredni	2803.33;
ukupni izdatak for. 47013.47.	

Za obavljanje gore spomenuta 38352 poslovna komada i obsežno blagajničko rukovanje bijahu kod gospodarstvenog ureda upotrijebljena tri činovnika i dva dnevničara, od kojih glavnomu činovniku pripada podjedno i nadzor nad celim izvanjskim službovanjem imovne občine, u koliko to unutarnje poslovanje gospodarstvenog ureda u obće dopušta. P—c.

Stanje mirovinske zadruge lugara 1. banske imovne občine u Glini koncem godine 1888.

Prihod:	
Početni blagaj. ostatak sa 1 siečnjem 1888.	3374.67
Dobrovoljni prinos nadšumara Vinka Benaka	6.—
Redoviti prinos članova mir. zadruge	679.14
Temeljne glavnice	160.—
Novčane globe	21.—
Kamati zajmova	317.58
Odplate zajmova	1779.48
Obveznice izdanih zajmova	2702.—
Povraćeni sudbeni troškovi, izdani za uknjižbu prava zaloga, utje-	
rivanja i t. d.	51.78
Sbroj	9091.95

Razhod:	
Izdani zajmovi	2702.—
Odpravnina udovi lugara Klarića	100.—
Mirovina udovi nadlugara Petrovića	70.—
Tiskanice i zapisnici	7.55
Troškovi i biljezi za provedbu uknjižbe prava zaloga, utjerivanja i t. d.	92 26
Tajniku nagrada za vodjenje računā i za trud oko uknjižbe i utje-	
ranja u god. 1887.	30.—
Odplatom zajmova umanjena vrijednost obveznica	1779.48
Blagajnički ostatak 31 prosinca 1888.*	4310.36
Sbroj	9091.65

*) Blagajnički ostatak dieli se na: gotovinu 34 for. 84 novč. na obveznice 4275 for. 52 novč.

Razlika sudbenih troškova od 40 for. 48 novč. propisana je dotičnim dužnikom, te će se tečajem god. 1889. utjerati.

Stanje mirovinske zaklade lugarā otočke imovne občine koncem godine 1888. Polag zaključka blagajničkog dnevnika iste zaklade koncem godine 1888. iznašala je gotovina svotu od 337 for. 55 novč., a u vrijednostih papirih 10246 fr. 10 nč. — Ovi papiri sastojahu većinom iz privatnih obveznica u ukupnoj svoti od 8675 for. te 1571 for. 10 nč. uloženi u I. hrvatsku štedionu u Zagrebu glasom uložnih knjižica broj 63856 i 61588.

Pošto su nekoje obveznice dielomično odplaćene, a ta odplata svotu od 995 for. sačinjava, to se čisti iznos istih reducira na 7680 for. — Pribrojiv k ovom potonjem onih 1571 for. 10 novč., nalazećih se kod I. hrvatske štedione, te gotovinu, koja se je u blagajni gospodarstvenog ureda nalazila sa 377 for. 55 novč. pokazuje se ukupno stanje u iznosu od 9588 for. 65 novč.

Sravniv ovo stanje sa onim koncem godine 1887., koje je 7883 for. 18 novč. iznašalo, pokazuje se koncem godine 1888. znatan prirast od 1705 for. 47 novč.

Ubijen divlji vepar. Ima tomu već dvie tri godine, kako se divlje svinje, bog bi znao odkuda, i u šumah Trnjanske šumarije, i u onih obližnjih vlastelinstva, pojaviše. Lanjskog proleća skitao se je vepar i krmača po zabrani „Čelikovaci“ brodske imovne občine. Čuje se čak, da su i dvoje prasadi vidili. Višeput su se pače i na puškomet te divlje svinje vidjale, nu sve uzalud, ubio ih nije nitko.

U srezu „Aljegu“ vlastelinstva djakovačkoga, koji je srez od šume brodske imovne občine kakovih 1200 met. udaljen, izterao je vepar 8. siečnja o. g. iz tora domaću krmaču u nakani, da se s njom spari. Svinjari vidivši to, sletiše se i skoro da nisu toga veptra sjekirom utukli. Ele on jim sretno izmače. Sljedeći dan oboružase se svinjari puškami. U predvečerje hropčuć pojavi se isti vepar u blizini tora, da kuša opet spariti se sa krmačom. Najbolji lovac od tih svinjara sastavi veptra sa zemljom, oboriv ga sa dva hitca. Vele, da je vepar vagnuo oko 4⁵ stare cente.

I u srezu „Mladavodica“ brodske imovne občine vidjali su ove zime često divlju svinju. Tako je lugar Podvinjske občine jednoč imao dvaput zgodu, da puca na divlju svinju, ali žalibože bez uspjeha. Izkorieniti bi valjalo tu divljač, jer velike su štete, koje ona i poljodjelstvu i šumarstvu, a najviše lovstvu nanaša. I. St.

Iz života tigara. Pristadosmo — pripovieda neki putnik — neke večeri u uzkom zalievu Brahmaputre (riecka u istočnoj Indiji), te probavismo hladnije satove noći na palubi. Govorasio o smrti mlada farmera, koji je naglom smrću umro na brodu i kojega je mrtvo tijelo ležalo u čameu, da se drugi dan odpremi na obalu i sahrani. Dostora zadriema većina putnika na palubi. No jedan putnik stajaše na zadnjem dielu broda, poduprt u ogradu i začu, kako je nešto skočilo u vodu i kako to nešto pliva k čameu, u kojem je ležalo mrtvo tijelo. Malo iza toga probudi nas krik čuvara u čameu, te opazismo kako ogromna zvijer nastoji, da se popne u čamac. Jedan od čuvara skoči u vodu i više se nepokaza, drugi pograbi veslo i stade njim udarati tigra po glavi. Brzo se nekoliko nas oboruža puškami, te izbacismo nekoliko hitaca, koji su tigra dobro pogodili. Grozno vijući plovio je natrag k obali. Sljedećega dana nadjen bi nedaleko od obale mrtav. — Drugi put sam motrio zvjer, koja je plivala niz riekdu Dunsri, loveći vodne ptice. Pošto nisam imao puške, nabijene kugljom, morao sam se zadovoljiti tim, da motrim zvjer. Kadkada bi se zvjer digla na pola iz vode, udarajući oko sebe prednjimi šapami. Približih se i na svoje čudo zamjetih, da je to tigar, kojemu je oko glave letjelo cijelo jato ptica. — Jednom me primami krik uredjenika u Dungaporu, koji su pošli ribe loviti, a na jednom nagnuli u bieg od vode, gdje se za malo pokazao velik tigar. Odapeh na nj svoju pušku, a na to tigar skoči i odplovi na drugu obalu.

Strahotan prizor u zvjerinjaku. U Strassburgu sbio se je dne 22. prosinca g. 1888. u jednom zvjerinjaku sljedeći grozni prizor. Krotilac Baltij Hempel stupio je te večeri u krletku u husarskoj odori. Istom je za sobom zatvorio vrata, prikuči mu se velik tigar, zaskoči ga, te poče ga grabiti sa svojimi pandžami. Ostali službenici u zvjerinjaku htjedoše mu pomoći željeznimi palicama, no krotilac odkloni pomoć viknuvši: Ostavite me, ja ću sam biti s njim gotov. Grozno je bilo gledati boj zvjeri sa krotiocem. Nenadano sruši se Baltij na koljena, te se već mislilo, da ga je zvjer svladala, no no u taj čas vikne on „ostavite me“, izpravi se, poče divlju, biesnu zvjer pritiskati o zid, a zatim ju ošine bičem tako, da je odskočila u kut. Ukrotivši tako divlju zvjer, svuče husarsku odoru, dočim ga je občinstvo neprestano upozorivalo na velikoga tigra, koji se je iz kuta polagano k njemu šuljao. No Baltij ošinu ga još nekoliko puta neustrašivo bičem, a zatim započeo vježbe, na koncu pak ozeše oba tigra oko njega trčati i plesati, što je občinstvo najvećim strahom gledalo.

Iz-

u području kr. županijske oblasti zagrebačke tečajem II. polu-

Tekući broj	Kr. kotarska oblast	Od 1. srpnja 1888. do 1. siječnja 1889. ukupno		Koncem prosina 1888. ostalo ne- riješeni prijava	Ukupni novčani iznos dosudjenih				Ukupni broj šteto- činacem dosudje- nih dana zatvora
		stigli pri- java (slu- čajeva)	razprav- ljeno prekršaja		odšteta i troška tu- žitelju i svjedoku		globa u korist ze- malj. kult. zaklade		
					for.	nč.	for.	nč.	

A. Područje staroga

1	Zagreb	64	539	34	779	—	—	—	106
2	Karlovac	690	588	236	669	72	20	—	349
3	Stubica	48	53	2	538	21	10	—	324
4	Samobor	86	84	16	142	—	5	—	109
5	Jaska	266	266	—	983	98	—	—	224
6	Pisarovina	439	535	154	39	44	—	—	302
7	Sisak	155	202	13	1576	02	—	—	155
8	Velika Gorica	273	344	—	622	98	14	—	193
9	Dugoselo	237	370	11	1156	33	32	—	533
10	Sv. Ivan	162	170	—	1515	57	—	—	458
					62	14	—	—	
					732	33	—	—	
1—10	Ukupno	2420	3151	466	8809	72	81	—	2753

B. Područje bivše vojne

11	Petrinja	2344	2918	1426	3897	—	—	—	672 1/2
12	Glina	1980	2221	1013	3721	92	—	—	470
13	Vrginmost	955	959	5	1650	26	—	—	700 1/4
14	Kostajnica	1501	1649	775	3239	75	5	—	1881 2/4
11—14	Ukupno	6780	7747	3219	12508	93	5	—	3724 1/2
	Sveukupno	9200	10898	3685	21318	65	86	—	6477 1/2

kaz

godišta 1888. prijavljenih i razpravljenih šumskih prekršaja.

Svota od 1. srpnja 1888. do 1. siječnja 1889. utje- ranih odšte- ta, globa i troška		Slučajevi, u kojih je obtu- ženi riešen od obtužbe	O p a z k a
for.	nl.		

provincijala

259	85	37	Simo spada i krajiška občina Švarča. Utjerani iznos odpada jedino na urb. imovne občine
272	57	5	
?	—	24	
61	18	4	
218	54	31	Simo spada i krajiška občina Lasinja
694	33	—	
373	50	64	
213	76	31	
148	12	15	
88	12	7	
2324	67	218	

krajine

Glasom izvješća tih kot. oblasti iznašala je na šumskih ošteta za I. i II. bansku, te slunjsku imovnu občinu koncem god. 1888 u občinah kotara:

			Dugovina			Uplata		
			ukupno	for.	novč.	1945	for.	18 novč.
1287	83	15	Glina	41845	47	172	73	»
223	99	2	Pisarovina	»	1370	»	»	»
33	82	4	Kostajnica	»	37867	»	407	» 36 »
406	36	20	Karlovac	»	2394	»	572	» 30 »
			Petrinja	»	25102	»	433	» 56 »
			Vrginmost	»	17567	»	515	» 12½ »
1963	00	41						
4287	67	259						

Izkaz o na dugu stojećoj šumškoj ošteti kod gradiške imovne občine.

Tekući broj	Područje kotarske oblasti	Ime političke občine	Koncem god. 1887. na dugu ostalo		Pro 1888. novo propisano		Ukupno		Tečajem god. 1888. izplaćeno		Ostaje koncem god. 1888. na dugu	
			for.	lnč.	for.	lnč.	for.	lnč.	for.	lnč.	for.	lnč.
1	Bosanski	Berbir	2	10	—	—	2	10	2	10	—	—
2	Sisak	Topolovac	—	—	2	—	2	—	2	—	—	—
3	Pakrac	Pakrac	21	68	—	96	22	64	—	—	22	64
4		Caglić	4255	50	1740	22	5995	72	374	63	5621	09
5	Požega	Brestovac	26	50	8	84	35	34	22	80	12	54
6		Pleternica	12	88	—	—	12	88	—	—	12	88
7	Novska	Lipovljani	206	20	644	46	850	66	627	65	223	01
8		Novska	1611	11	1445	95	3057	06	1165	64	1891	42
9		Raić	2285	04	1404	32	3689	36	1304	13	2385	23
10		Krapje	24	99	62	47	87	46	14	25	73	21
11		Jasenovac	147	97	114	30	262	27	8	—	254	27
12	Nova Gradiška	Okučani	827	52	937	44	1764	96	733	54	1031	42
13		Stara Gradiška	1533	75	1195	15	2728	90	328	09	2400	81
14		Mašić	2361	33	3447	45	5808	78	1040	35	4768	43
15		Nova Gradiška	—	74	36	71	37	45	14	42	23	03
16		Rešetari	1347	12	3333	90	46	102	443	81	4237	21
17	Brod na Savi	Petrovoselo	819	07	1020	24	1839	31	258	20	1581	11
18		Svinjar	590	21	288	77	878	98	84	37	794	61
19		Kapela	3717	78	2356	27	6074	05	778	30	5295	75
20		Cernik	323	95	147	09	471	04	3	68	467	36
21		Kobaš	167	59	12	05	179	64	105	92	73	72
22	Brod na Savi	Bebrina	124	34	62	83	187	17	122	10	66	07
23		Kaniža	493	07	487	80	980	87	505	82	475	05
24		Sibinj	2061	53	1088	48	3150	01	1513	41	1636	60
25		Stupnik	4101	70	1658	13	5759	83	531	80	5228	03
26		Orioovac	5451	54	3841	32	9292	86	1321	95	7970	91
27		Podvinj	76	45	143	61	320	06	7	59	212	47
Sveukupno			32591	66	25480	76	58072	42	11313	55	46757	87

Umoljavamo i sve ostale gospodarstvene urede imovnih občina, da nam slične izkaze za uvrštenje u naš društveni organ dogodice pripošalj. Uredništvo

Doznačivanje, izradba i izvoz stabala. Cijela zima ovdje kod nas bila je suha i prošla bez snonika. Tek u veljači zapao je višeput podubok snieg, nu na vlažnu zemlju, pa su se s toga naši izvozni šumski putevi, bivši zimus jako dobri, sada pokvarili. Izvozivanje doznačenih stabala veselo obavljaju naši pravoužitnici po prilici sve do 20. siečnja. Od to doba izvoz je zapeo. Drvo za gorivo doznačeno je pravoužitnikom Trnjanske šumarje do konca siečnja. Kao do sada, tako su i ove godine primili i izvezli svoju pripadnost na gorivu samo oni pravoužitnici, kojim je ista u ravnici doznačena bila. Ostali resigniraše. Doznačivanje, kao nikad, obavljeno je bez velikog napora sbog toga, što je vrijeme bilo vrlo povoljno, i što zemlja nije sniegom pokrivena bila, osim možda jedva na 2—3 cm.

I doznačivanje debala za lies već je na kraju, pa sada drvvari primorski i iz gorskog kotara marljivo gradju režu. Ciena za jedan hvat duljine srezane gradje jest ove godine poprieo 18 novč. bez hrane, a sa hranom 10 novč., jer je poznato, da tanju gradju drvvari mnogo jeftinije režu od deblje.

I. St.

Izkaz u godini 1888. prijavljenih i dosudjenih šumskih šteta kod imovne obćine križevačke. Prijavljeno je ukupno slučajevâ		15121.
u vrijednosti od	36.692 fr. 59 nč.	
u godini 1888. dosudjeno	23.287 „ 59 „	
koncem g. 1888. ostalo nedosudjeno	13.405 fr. 00 nč.	
Koncem g. 1887. ostalo je na dugu	83 971 fr. 93 nč.	
k tomu u g. 1888. dosudjenih	23.287 „ 59 „	
ukupno	107.259 fr. 52 nč.	
U godini 1888. odplaćeno	29.612 „ 26 „	
ostaje na dugu koncem god. 1888.	77.647 fr. 26 nč.	

Stanje mirovinske zaklade lugarâ Gradiške imovne obćine:

koncem godine 1887. ostalo je	6381 for. 89 nč.	
K tome: prinos od Gradiške imovne obćine za godinu 1888.	960 „ — „	
od plodonosno uloženih novaca:		
kamati za I. polugodište 1888.	161 „ 86 „	
„ „ II. „ „	162 „ 48 „	
Ukupno	7.666 „ 23 „	

Od toga: Za tri lugarske udove provizija izplaćena u god. 1888.

ukupnim iznosom od	300 „ — „	
po odbitku toga izdatka ostaje stanje lugarske mirovinske zaklade koncem god. 1888.	7.366 fr. 23 nč.	

 P. n. gg. članovi hrv. slav. šum. društva, koji još ovogodišnju članarinu, kao i ne možebitne dugovine društvu podmirili nisu, umoljavaju se ovim opetovano, da toj svojoj dužnosti pospješjenjem udovolje. Predsjedništvo.

Novom godinom 1889. pristupiše društvu:

Za člana utemeljitelja g. Dragutin Schlesinger drvotržac iz Zagreba.

Za člana I. razreda: gg. 1. Bedeković Gjuro Komorski, veleposjednik Bedekovića. 2. Drenovac Mile kr. držav. šumar Babinpotok. 3. Beck Ivan kot. šumar Garešnica. 4. Bielić Nikola šum. vjezb. gjurjav. imovne obćine Belovar. 5. Czeisberger Ernst kr. šumar Lokve 6. Czernicky Dragutin kr. nadšumar Zagreb. 7. Grčević Ivan šum. vjezb. otočke imov. Kosinj gornji. 8. Polašek Dragutin kr. šum. vjezbenik Jasenak. 9. Stech Dragutin upravitelj vlast. Slavetić. 10. Šimatović Ivan kr. šum. vjezbenik Krasno. 11. Stojanović Ivan šum. pristav Trnjan. 12. Unger Škender šumar pl. obćine Turopolje. 13. Vac Gašo kot. šum. pristav Stubica dolnja. 14. Vuković Petar slušač, šum. Štavnica. 15. Kapitan Fr. vl. šumar Brestovec. Guido Schuller, kot. šum. D. Miholjac.

Za člana II. razreda: gg. 1. Serbić Nikola. 2. Ujčić Juro. 3. Vukešić Mato. 4. Ivelić Mile. 5. Lalić Mile. 6. Čuić Mile 7. Kaladjić Marko. 8. Marinčić Stjepan. 9. Reihel Eugen. 10. Istaković Stipa. 11. Benaković Martin. 12. Schneberger Josip. 13. Živković Martin. 14. Šimić Pavao. 15. Crepić Albert. 16. Rebić Živko. 17. Turkalj Franjo. 18. Buturac Pavao. 19. Malčić Vatroslav. 20. Begović Nikola. 21. Zubović Timo. 22. Lemić Lovro. 23. Ostović Mate. 24. Bobić Nikola. 25. Rakoš Mirko. 26. Dabić Jovo. 27. Gnjatović Teodor. 28. Borojević Gjuro. 29. Maglić Janko. 30. Eić Simo. 31. Perenčević Pavao. 32. Marić Mato 33. Kordić Moja. 34. Marković Stevo. 35. Selanec Ivan. 36. Deanović Jovo i 37. Branković Jovo.

Stanje društvene blagajne

prigodom zaključka blagajničkog dnevnika za god. 1888. na dne 31. siječnja 1889.

Tekući broj	Predmet	Prihod		Razhod		Opazka
		for.	nč.	for.	nč.	
1	Glasom blagajničkoga dnevnika unišlo je na račun prihoda za godinu 1888. od 1. siječnja do 31. siječnja 1889.	3195	41			Računi ti glasom potvrde u blagajničkom dnevniku od 24. veljače 1889. po gg. V. Benaku i J. Kolaru svestrano izpitani i sa stanjem blagajne u redu pronađeni.
2	Istodobno izdano	—	—	2717	30	
	Ukupno	3195	41	2717	30	
	Odbiv razhod od prihoda ostaje na račun prihoda od g.1888. razpoloživa gotovina od . . .	478	11	—	—	

U Zagrebu, 31. siječnja 1889.

Predsjedništvo hrvatsko-slavonskog šumarskog društva.

M. Durst, predsjednik.

F. X. Kesterčanek, tajnik.

O b a v i e s t.

Nudja se na prodaju „Brockhaus' Conversations-Lexikon“ jedanaesto izdanje u 15 omašnih svezakah, uvezanih u pol kože (Halbfrenz), sasvim dobro sačuvan za 30 for. Nabavna cijena 85 for. Tko isto djelo nabaviti želi, neka se obrati neposredno na „Uredništvo Šumarskoga lista“.

Podjedno primjećuje se, da dotični kupac rečenoga djela može gornji iznos u tri, a po volji i u šest jednakih mjesečnih obrokah odplatiti.

Dopisnica uredništva.

Slav. uredništvu „Narod. Novina“. U br. 64. „Narod. Novina“ od 18. ožujka t. g. pod „Habent sua fata articuli“ prigovorilo nam je slav. uredništvo, što smo povodom preštampanja člancića „Dužice dobivaju cieniu“ iz „Narod. Novina“ u naš „Šumar. list“ zaboravili naznačiti, da spomenuti člančić preštampano iz „Narod. Novina“, pa zbog toga bio je neki suradnik „Nar. Novina“ zaveden, te je isti člančić pomutnjom po drugi put u „Narod. Novinah“ samovlasno preneo opet 9. ožujka.

Mi žalimo, da smo iz pomutnje sagriješili nenaznačiv, da gore rečeni člančić vadimo iz „Nar. Novina“; nu nebudu priekora, ako rečemo, da i „Narod. Novine“ preštampano iz „Šumar. lista“ naše viestice iz naslova „lovstvo“: „Množina ubijene grabežljive zvijeradi i o izplaćenju nagradi“ — bez da ikad naznače, da je to preštampano iz „Šumar. lista“.

S toga ćemo za sad jedan drugomu oprostiti.

Ostale primjetbe slav. uredništva „Narod. Novina“ netiču se nas, buduće je naš list strukovnoj ciele namijenjen, te se nemiješamo u nikoje druge poslove, koji su izvan tog okvira. Ste strane nijesmo se ni do sad ogriješili, pa nećemo ni u buduće.

Uredništvo i naklada hrv.-slav. šumarskoga društva. — Tisak C. Albrechta.